

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 23 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 420

Ἔνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δεῖξῃ πῶς δὲ φο-
βᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Ἐβραϊκὰς κοράϊκον καὶ τὸν κῆνον (τέλει).
ΤΟ ΑΔΕΡΦΑΤΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς καὶ
ἐργάτας τῆς Ἰδέας.—Α' Προκήρυξις.

Χ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ. Ὁ Τραγουδιστής.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Τὸ δέντρο (Leo Lagulier).
Α. Ε. Κουβέντες.—«Ὅχι» δὲν μποροῦσε νὰ πῇ.
ΜΕΡΓΙΕΛΑΑ. Ἡ ζογαριά τοῦ πόνου (Chamisso).
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Χειμῶνας.
ΓΕΡ. ΦΩΚΑΣ. Ἡ Γιατρικὴ Λέσχη.
ΦΥΧΑΡΙΗΣ. Τὸ τεχνικὸν καὶ θελοῦν.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ—Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩ-
ΜΗ—ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

“ΤΟ ΑΔΕΡΦΑΤΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ,”

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΠΗΔΟΥΣ Κ' ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ

Α' ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ

«Τὸ Ἀδερφάτο τῆς Δημοτικῆς» ποὺ συστήθηκε, δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς, στὴν Ἀθήνα, ἔρχε-
ται μὲ τὴν Προκήρυξή τούτη καὶ νὰ βεβαιώσῃ, μὲ τὴν πρώτη του αὐτῆ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια, τὴν
ὑπαρξή του, καὶ νὰ γνωριστῇ ἀπὸ κείνους ποὺ θὰ θελήσουνε νὰ συμπράξουνε στὸ ἔργο του καὶ
στὸ σκοπὸ του—τῆ Γλωσσικῆ Ἰδέα.

Εἶναι τὰ προδλήματα ποὺ γιὰ νὰ λυθῶνε, φαύγουνε κ' ἔρχονται γενεές.

Ἀπὸ τὸ «Γαξίδι» τοῦ Ψυχάρη, ποὺ βαστᾷ ὁ πόλεμος ὁ γλωσσικός, μιὰ γενεὰ ἠλιγοῦρνε,
μιὰ γενεὰ μέσα στὸν ἀγῶνα μεγάλωσε κ' ἔρχεται—κ' ἡ Ἰδέα μαζί της ἀνεβαίνει γιὰ νὰ μασου-
ρανῆσαι.

Τὸ Ἀδερφάτο μας ποὺ βλέπει μπροστά, θέλει πρὸ πάντων νὰ βρῇ ἀγάπης ἀντίπαλο μέσα
στὶς χλωρὲς καρδιὰς τῆς διαλεχτῆς Νιότητος, ποὺ θάναλάβει ἀπροσωπέναν τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ νίκη τῆν
ὀριστικῆ.

Μὲ τὸνομα τῆς Γλωσσικῆς Ἰδέας—μόνο μ' αὐτὸ ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ βγῆ καὶ νὰ μιλήσῃ
τὸ Ἀδερφάτο. Τὰ ὀνόματα, τὸ ἓνα καὶ τᾶλλον, τί σημασία ἔχουν; Ἡ Ἰδέα εἶναι τὸ μόνον ποὺ
σημαίνει. Εἶναι καιρὸς νὰ ξεχάσουμε τὸ ἐγὼ μας καὶ νὰ σκεφτοῦμε τὴν Ἰδέα. Καὶ τὸ Ἀδερφάτο
ἐργάζεται γιὰ τὴν Ἰδέα.

Στὴν Προκήρυξή τούτη, δὲν κρίνει τὸ Ἀδερφάτο πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ προβαίῃ στὴν ἀπολογία
τῆς Ἰδέας. Στὰ εἰκοσι, εἰκοσιπέντε χρόνια τώρα ποὺ εἶναι σὴν μέση τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικόν,
ἔχουνε τόσα καὶ τόσα γραφῆ—καὶ τὸ ζήτημα εἶναι πᾶς θεωρητικῶς καὶ στὰ γενικά του σημεῖα
λυμένον. Ἡ συζήτησις ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ βγοῦνε στὸ φῶς ἔργα γραμμένα μὲ λεπτὴ παρατήρησι,
μὲ πολλή μελέτη, μὲ δυνατὴ σκέψι. Φώτισαν ἀπὸ κάθε μεριά τὸ ζήτημα, χτύπησαν πλάνες,
γύμνωσαν πρόδηλα καὶ ὠδήγησαν τὴ σκέψι. Σιγὰ σιγὰ ἔδειξε ἡ Ἰδέα τὴν ἔχτασι καὶ τὴ γε-
νικότητα ποὺ ἔχει. Δὲν εἶναι μόνον ποὺ τὴ γλώσσα μὲ τὴν ὀρισμένη τῆς μορφολογία, ὡς μιὰ ἐνέρ-
γεια κοινωνικὴ ὅσο καὶ ἀτομικὴ ἀπὸ τὴς πῆς θεμελιωδῆς, δὲν εἶναι ἀδιάφορη πρὸς κάθε ἄλλη ἐκδή-
λωσι; ὅτι ἀπεναντίας στενὰ σκετίζεται μὲ τὴς ἄλλες, ὥστε νάντιθρᾶ, καὶ νὰ παίζει ἔτσι ρόλο ἀπὸ
τοὺς πρώτους στὴν ὅλη φαινομενολογία τῆς κοινωνίας. Ἀλάκαιρο σύστημα ἰδέας, ἀρχές, τάσεις
συνειδητῆς καὶ ἀποσυνειδητῆς γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ ἐνδιαφέρουνε στὴν πρώτη γραμμῇ τὴν κοι-
νωνία, βρίσκειται πίσω ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γλωσσικὴ μορφολογία—καθαρεύουσα καὶ δη-
μοτικῆ. Ζητήματα παιδαγωγικά, μὲ τὴ γενικώτατη σημασία τῆς λέξεως, ποὺ ρυθμίζουν τὴν πνε-
ματικὴ δράσι τοῦ ἔθνους ἢ τὴ θέση μας ἀγνάντια στὴν Ἱστορία καὶ στὸν τωρινὸ πολιτισμὸ ἢ ρω-
μαϊκὴ ψυχή, Ἑλληνισμὸς—Ρωμισμὸς—σύγκαιρη Εὐρώπη. Ἡ γλωσσικὴ μεταρρυθμισὴ εἶναι ἀ-
ξεχώριστῆ ἔτσι ἀπὸ τὴς προδευτικῆς ἰδέας ποὺ ἀντιπροσωπεύει, ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ποὺ τὴν ἐμπνέει.

Τὸ Ἀδερφάτο ἔτσι βλέπει τὴν Ἰδέα, στὶς σκέψεις τῆς, στὸ ἅπλοσ καὶ τὴ γενικότητα. Μὲ τὴ
συνειδησι αὐτῆ θὰ τραβήξῃ μπροστά. Καὶ ἡ Ἐνωσις θὰ εἶναι ἡ Δύναμις του.

Δὲν εἶναι ὁ τόπος ἐδῶ καὶ ἡ ὥρα γιὰ νὰ σκεδιάσει τὸ Ἄδερφάτο τὸ πρόγραμμα τοῦ θακο-
λουθίρει. Οὔτε εἶναι αὐτὸ δυνατό ἀπὸ τὰ πρὶν νὰ γίνει. Τὰ λίγα ἀκόμα λόγια τοῦ ἀκολουθοῦν,
εἶναι μόνο κάποιαι γενικαὶ ἔροι, οὐσιαστικοὶ ἔμωες, ποὺ θὰ ρυθμίζουσι τὴν ἐνέργεια του, καὶ ποὺ
τώρα θαρρεῖ πῶς εἶναι ἀνάγκη, νὰ μποῦν ἐδῶ, γιὰ νὰ ποσώσουσι τὴ σκέψη, του καὶ νὰ ποφανερῶ-
σουσι τὴν ψυχὴ του.

Γιὰ τὴ Δημοτικὴν, τὴν Ἐθνικὴν γλῶσσα θὰ δουλέψῃ τὸ Ἄδερφάτο. Μὰ τὸ Ἄδερφάτο δὲν εἶ-
ναι ἀκαδημία—σύμμερα. Θὰ εἶταν τῶναιρὸ του μὲ μέρη νὰ βγάλῃ καὶ τὸ Λεξικὸ τῆς Δημοτικῆς.
Μὰ τώρα ἔχει ἄλλα νὰ κάνει. Δὲν εἶναι ἡ δουλειὰ του νὰ κανονίσει τὴ γλῶσσα. Ποιητὲς καὶ
πεζογράφοι μ' αἰσθημα λεπτὸ καὶ δύναμη γλωσσολογικὴ ὅπως ὁ Ψυχάρη, ὁ Πάλλης, ὁ Πα-
λαμάς, ὁ Βλαστός, ὁ Ἐφταλιώτης μελετοῦνε, πλουτίζουσι καὶ μορφώνουσι τὴ γλῶσσα. Ἐπιστήμονες
ὡς τὸν Ψυχάρη ἐρευνοῦν τοὺς νόμους καὶ τὴ μορφολογία τῆς.

Κάτω ἀπὸ τὴ σημερινὴν γλωσσικὴν ἀκαταστασίαν, σφόδρα ἐφήμερο κάποιαις γενικώτερης ἀκατα-
στασίας τοῦ τόπου μας, εἶναι δυνατό, ἀκαταμάχητο ρέμα σπρώχνει τὴ γλῶσσα στὰ ἡλιολουσμένα
ἀκρογιαλίας τῆς Δημοτικῆς. Τὴ γλωσσικὴ αὐτὴ συνείδησι νὰ δυναμώσῃ θέλει τώρα τὸ Ἄδερφά-
το. Καθὼς ἔχει βαθιὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ἰδέας, τὴν πίστην, καὶ τὴν ἐλπίδα, βγαίνει μὲ θάρρος καὶ
μὲ εὐλικρίνεια. Εἶναι κάποιαι λέξεις καὶ κάποιαι ἀρχαὶ—πολιτικὴ—διπλωματία—ὁ σκοπὸς ἀ-
γιάζει τὰ μέσα, ποὺ ἔχουσι ἀλήθεια στὸν κόσμον κάνει τὴν τύχην τους. Ἀλλάζοντας λίγο τὴ φρά-
σιν τοῦ Γκαίτε θάλεγε κανεὶς «ὅπου τὸ θάρρος λείπει, ἔρχεται συχνὰ ἡ διπλωματία». Ἐτοιμας
στὴν ὥρα νὰ σκεπασοῦνε κάθε τῆς ψυχῆς μας ἀτολμία, ἢ νὰ κρύψουσι τὴν εὐλικρίνεια ποὺ δὲν
ὑπάρχει. Τὸ Ἄδερφάτο νὰ τίς σβήσῃ ἀπὸ τὴ ζωὴν, δὲν ἔχει τὴν κακίαν. Ἐπειτα μπορεῖ ἀλλοῦ
νὰ εἶναι χρήσιμος, ἅγιος καὶ καλὸς. Τὸ λάθος εἶναι μόνο νὰ νομίζουσι ὅτι κάποιαι τρόποι ται-
ριάζουσι παντοῦ.

Τὸ Ἄδερφάτο δὲ θὰ ζητήσῃ νὰ τὰ ἔχει καλὰ μὲ τὴν κάθε γνώμην, νὰ χαϊδέψῃ πρόληψες, νὰ
συνδικαστῇ μὲ ἀδυναμίας συνήθειας—γιὰ τὸ σκοπὸ του. Θὰ εἶναι στὴ γνώμην του σκληρό. Στὶς
σφαῖρας τῆς ἀψηλῆς ὅπου τὸ ζήτημα εἶναι γιὰ τὴν Ἀλήθειαν, μόνη πρέπει νὰ κούγεται τῆς Ἀλή-
θειας ἢ Γλώσσας.

Ἀθήνα, 15 τοῦ Γενναρίου 1911.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΕΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΑΡΙΟ

(Ἀπὸ τὸ Λεύκιωμα τῆς Μυριέλλας—Μοιρίτας)

Ἀφιερώνεται τοῦ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ πάντα κρύα καὶ μαῦρα καὶ διαρμένα
γέρο χειμῶνα, σέβνεσαι καὶ κλαῖς.

Μὰ νά! βουβὰ τραγοῦδια οἱ μενεξέδες,
ἀνθοῦνε γαλιηνὲς οἱ μυγδαλιές.

Γοργόνειρο ἢ ζωὴ σας, μενεξέδες
ἢ ανοὴ σας ἀθιάναιο νερό.

Μυγδαλιές, θὰ σᾶς κίψῃ τάγριοναίρι
τὸ γέλιο σας δροσάτο, εὐγενικό.

Παρηγορεῖστε τοὺς δυστυχισμένους,
μπάλισμα ἐλάτε στὶς λαβωματιές,
βουβὰ, βαθιὰ τραγοῦδια, ὦ μενεξέδες,
νιφούδες γαλιηνές, ὦ μυγδαλιές.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἡ καθαρότητα—

Χιονιὰ κατάφυρη ποὺ δὲν ἀφίνει
λουλούδι μέσα μας χλωρὸ νὰ μένει.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

Ἡ Μαρία—Λεωνή, σκυμμένη στὸ ἄσπρο ξύλινο
τραπεζάκι: τῆς καμερίτσας τῆς, στὸ σπιτάκι τοῦ πα-
τέρας τῆς τοῦ μπάρμπα Μάρκου, τοῦ μπαξεβάνη, ἔ-
βαζε τὴ διεφύση ἀπάνω σ' ἕνα εἰκονογραφημένο τα-
χυδρομικὸ δελτάριο, τὴ στιγμὴ ποὺ μπήκε ὁ Ἄν-
τρέας Ἡ Μαρία—Λεωνή στέγνωσε ἀμέσως τὸ με-
λάνι μὲ τὸ στουπόχαρτο, γύρισε τὸ δελτάριο ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριά, τὴ μεριά τῆς εἰκόνας, σηκώθηκε,
τόδωκε τοῦ παιδιοῦ ποὺ κάθε μέρα, τὴν ἴδια ὥρα,
πήγαινε ἀπὸ τὸ ξοχικὸ τὰ γράμματα στὴν Πόστα
τῆς χώρας, κ' ἔφυγε ἔφυγε τὸ παιδί ποὺ πρόσμενε
μόνο νὰ τελειώσῃ πρῶτα ἡ Μαρία—Λεωνή.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ Ἄντρέας δὲν μπόρεσε νὰ διῆ τί
ὄνομα ἔγραφε τὸ δελτάριο. Ἦναι πρὸ περιέργου καὶ τὸ
πρὸ τραγικὸ εἶναι, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βροτῆσῃ τὴ
Μαρία—Λεωνή! Λοιπὸν, ὅση ἔρεξη, ὅση ψυχικὴ ἀ-
νάγκη κι ἂν εἶχε ὁ Ἄντρέας νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν,
τοῦ στάθηκε ἀδύνατο, τοῦ εἶπνε πρὸς ἀπαγορευμένο,
λέξη νὰ ξεστομίσῃ. Ἐβρίσκει τῆς Μαρία—Λεωνῆς
μιὰ ματιὰ, ποὺ δὲν ἔδειχνε οὔτε θυμὸ οὔτε κἄνε πε-
ριέργεια, μιὰ ματιὰ ἡμερη, ἀδιάφορη, μὰ καὶ φιλι-
κὴ, ἔκαμε δυὸ τρία βήματα πρὸς τὴν πόρταν, βγήκε
ὄξω, κι ἔμα βρέθηκε πρὸς παράμερα λιγάκι, μουρ-

μόρισε τρίζοντας τὰ δόντια του, ἤσυχαι ὁμως, μήπως ἀκουστοῦνε τὰ λόγια του.

—«Ἡ σκύλα! Τοῦ Κάρουλου γράφει. Ἄμέ, ποιανοῦ ἄλλου; Ἐάστερο τὸ πρᾶμα!»

Συλλογίστηκε ὥστόσο πὼς ἂν τόντις γράφει τοῦ Κάρουλου, τίποτα σπουδαῖο δὲ θὰ τοῦ γράφει. ἀφοῦ εἶναι δελτάριο, δηλαδὴ ἀνοιχτὸ γράμμα. Δὲν πειράζει. Ἀκόμη καὶ σὲ μιὰ λέξη βρίσκει τρόπο ἢ ἀγάπη νὰ φανερωθῇ. Φτάνει ἓνα «Σὲ θυμοῦμαι» νὰ βάλῃ καὶ ὠνει. Ὁ Κάρουλος ἴσια ἴσια εἶχε φύγει πρὸ δυὸ μέρες. Γιὰ νὰ μὴν πάη καὶ πιστέψῃ πὼς ἔπαψε μὲ τὸ μισομῶ του νὰ τρελαίνεται γιὰ τὴν ἀφεντιά του—γιὰ τὴν μούρη του! — νὰ σοῦ καὶ τοῦ στέλνει θυμητάρια ἐφτὺς ἐφτὺς ἢ φιληνάδα. Μὴ σὲ μέλη, κ' ἔτσι δὲ γελιέται ὁ Ἀντρέας.

—«Ἡ σκύλα! Μπορεῖ νὰ πῆ ἔτι θέλει. Ἐγὼ θὰ τὴν ρωτήσω. Ἄς πάη στὸ διάλογο. Θὰ τὴν ρωτήσω. Τὴ σκύλα!»

Ἐδῶ ἴσια ἴσια εἶτανε ὁ κόμπος. Ἡ σκύλα δὲν ἤθελε διόλου, δὲν τὸ ἐννοοῦσε κἀνε νὰ ρωτηθῇ. Καὶ τόντις εἶχε κάμποσους λόγους νὰ μὴν τὸ θέλῃ. Ἀκολουθήσανε ἀναμεταξύ τους μερικὰ πράγματα ποῦ δικιολογοῦσανε τὴ Μαρία—Λεωνή, ποῦ δικιολογοῦσανε ὁμως, νὰ ποῦμε τὴ μάδρη, καὶ τὸν Ἀντρέα, ποῦ τοὺς δικιολογοῦσανε λοιπὸ καὶ τοὺς δυὸ, ἐκείνη στὸ νὰ μὴν παραδέχεται ῥώτημα, ἐκείνονε στὸ νὰ γυρέδῃ νὰ ρωτᾷ. Εἶτανε ἡ Μαρία—Λεωνή παιδί τοῦ χωριοῦ, ἀναθρεμμένη κάτω στὴν Μπρεττάνια τῆς Γαλλίας. Ἦξερε γράμματα, εἶχε τρόπους, εμεῖνε δυὸ τρεῖς μῆνες καὶ στὸ Παρίσι, ὅπου ἡ μεγαλύτερη ἀδερφή τῆς βιστοῦσε μαγαζάκι, ἓνα χρυσικάδικο. Μὰ ὅπως κι ἂν εἶναι, χωριανή· τὸ φρέσκο τὸ χῶμα τὸ γερὸ τοῦ βουμανιοῦ καὶ τοῦ κάμπου, ὁ ἀέρας τῆς θάλασσας ὁ παρθένος, εἶχανε θρέψει τὴν ψυχὴ τῆς, τὸ χῶμα μὲ τὴ μυρωδιά του, μὲ τὴ δύναμή του ὁ ἀέρας. Χειμῶνα, καλοκαίρι, ζοῦσε ὄξω. Φύλακαε, πιὸ πολὺ παρὰ μπαξεδιάνης, ὁ μπαμπὰς τῆς· ἢ καλύθα τοῦ πλάγι· στὸ ξοχικὸ ποῦ νοίκιαζε ὁ Ἀντρέας· ἢ καλύθα στὸν ἐξώτοιχος κολλητὰ· τὸ σπῆτι τοῦ Ἀντρέα, μέσο στὴ μέση τοῦ ποστатиκοῦ πεντέξῃ βήματα γιὰ νὰ πᾶς ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο.

Τριάντα χρονῶ ἄθροπος ὁ Ἀντρέας, κάμποσο μεγαλύτερός τῆς. Εἴκοσι χρονῶ ἡ Μαρία—Λεωνή. Ἀγαπηθῆκανε. Δὲν μποροῦσε κιάλας νὰ γίνῃ ἄλλιως, ἀφοῦ βλέπόντανε κάθε μέρα καὶ ἢ νιότη τους ἔγραφε ἀγάπη. Ὁ Ἀντρέας δὲν ἔμελλε νὰ περάσῃ ὅλη τὴ ζωὴ του στὴν Μπρεττάνια, ἔσο πατριδα του κι ἂν εἶτανε. Σπούδασε μικρὸς στὸ Παρίσι· πῆρε διπλωμα· ὁ σκοπὸς του, ποῦ γιὰ τὴν ὥρα τὴν εἶχε μέσο του κρυμμένο· νὰ γράφῃ βιβλία, μυθιστορήματα, δράματα, στίχους· δὲν τοῦ ἔλειπε μήτε παίηση μήτε ταλέντο· μὰ φτωχὸς ὁ ἄθροπος. Κ' ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ δεχτῇ ἀπὸ τὴν κυβέρνησῃ, μιὰ θέσῃ.

Πέστηνε σὰ δὲ βαριέσαι καὶ θεσοῦλα, ἐπειδὴ ὁ φίλος διωρίστηκε δημόσιος ὑπάλληλος, λιμενάρχης, στὴ μικρὴ χώρα τῆς Μπρεττάνιας, ὅπου, ἐνάμισο χιλιόμετρο διάστημα, βρισκότανε καὶ τὸ χωριουδάκι τῆς κοπέλλας. Ἐκεῖ τουλάχιστο ἔθρεφε κι ἀφτὸς τὴν ψυχὴ του μὲ τὴ μυρωδιά τοῦ βουμανιοῦ καὶ μὲ τῆς θάλασσας τὸν ἀέρα. Μὰ—καὶ τοῦτο μπορεῖ νὰ

περάσῃ ἀναμεταξύ τους γιὰ πρώτη σημαντικὴ διαφορά—ὁ Ἀντρέας δὲν ἔθρεφε μοναχὰ τὴν ψυχὴ του μὲ τὴν θιμορριά τῆς δημιουργίας, ἔθρεφε καὶ τὴν πέννα του. Καίταζε τὸ θέαμα τὸ λαμπρὸ ποῦ στὰ μάτια του, λίγο παρέκει, ὅταν ἔδωγαινε στὸ παράθυρο, ξετυλίγαινε τὰ σπαρμένα τὰ νησάκια στὸ γιαιλό. Τὰ περιέγραφε ὁ Ἀντρέας σὲ κανένα βολάντσο ποῦ ἐτοίμαζε ἀκόμη· καὶ νὰ μὴν τὸ περιέγραφε, πάντα εἶχε τὴ συνήθεια νὰ βλέπῃ τὰ πράματα, ποῦ νὰ ποῦμε, διπλά, μιὰ δηλαδὴ γιὰ νὰ τὰ διπλῇ, ἄλλη μιὰ γιὰ νὰ τὰ ἐρμηνέψῃ, μιὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, μιὰ γιὰ τὸ χαρτί του, μιὰ γιὰ τὴν ἀπόλαυσή του, μιὰ γιὰ τὴν τεχνίτσα μας.

Τέτοιος συχνὰ ὁ ποιητῆς, τέτοιος κι ὁ μυθιστοριογράφος. Ἔτσι ὁμως καὶ στὸ ψυχολόγημα κάποτες κατάντησε νὰ βλέπῃ διπλά ἢ καὶ ἀνήξερά του διπλά νὰ τὰ φαντάζεται, διπλά κιάλας νὰ θέλῃ, ὡς καὶ κείνα ποῦ εἶναι ἀπλά. Ἴσως γιὰ τοῦτο, οἱ μυθιστοριογράφοι, μάλιστα σὰ γυρέδουνε νὰ περάσουνε γιὰ βιβλιοθήκη τοῦ σοφοῦ, στοχάζονται πὼς οἱ γυναῖκες εἶναι βάραθρα ψυχολογικά, ὅπου ἀδύνατο, κουκούτσι νὰ ξεδιακρίνῃ ὁ ἄντρας. Τραβοῦνε τὸ λοιπὸ τὸ δρόμο τους ἀρχοντικά, σοῦ ἀποφασίζουνε, σοῦ προκηρύχνουνε πὼς τὸ βάραθρο, ποῦ τοῦ λόγου τους πρῶτοι τὸ στοχαστήκανε, δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι γεμάτο ἀπὸ ἄγρια μυστικά, ψευτιές, φόνους καὶ πράματα εἰδῶν εἰδῶνε.

Φεβοῦμαι πὼς ἡ φαντασία τοῦς παρασέρνει καὶ μάλιστα θαρρῶ πὼς εἶναι· ἀπλὲς οἱ γυναῖκες, ἃ μοῦ παραχωρήσῃς μονάχα πὼς ἢ ἀπλότητά τους δὲ μοιάζει μὲ τὴ δική μας. Ἡ Μαρία—Λεωνή βέβαια πὼς εἶτανε ἀπλή, ἔσο διπλή κι ἂν τὴ θαρροῦσε ὁ φίλος, μάλιστα τὴ στιγμὴ ὅπου μπήκε στὴν καλύθα κ' εἶδε τὸ δελτάριο ποῦ τὸ κρυφτε ἢ «σκύλα.» Κι ὥστόσο ἢ διέφτυση δὲν ἔγραφε τὸνομα τοῦ Κάρουλου, κ' ἔμελλε ὁ Ἀντρέας μόνο ὕστερις ἀπὸ καιμούς, φωνὲς καὶ δράματα, νὰ μάθῃ ποιανοῦ ποστάρισε ἢ Μαρία—Λεωνή τὸ πιττάκι. Δὲ λέω πὼς ὁ Ἀντρέας μὲ κάποιο δίκιο του δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ, πὼς ἔαιτίας τοῦ Κάρουλου τὸ παρκαμέριζε, ἀφοῦ ἔαιτίας τοῦ Κάρουλου εἶχανε κάμποσες φορές τοσακωθῇ, κι ἀφοῦ τέσσερις μέρες δὲν περάσανε ποῦ ἔφυγε ὁ Κάρουλος, ἀφοῦ κιάλας μιὰ κεριακὴ τοὺς τσάκωσε ὁ Ἀντρέας περίπατο στὴν στρατὰ τῆς χώρας. Μὰ μὲ τὸν Κάρουλο ξεχωριστὸ λογαριασμὸ βιστοῦσε ἢ Μαρία—Λεωνή, καὶ τόντις ὁ λογαριασμὸς τῆς ἀφτὸς δὲν ἐμοιάζε μὲ τὸ λογαριασμὸ ποῦ εἶχε ἀνοίξει τοῦ Ἀντρέα. Μὲ τὸν Κάρουλο μαζί ἀναθράφηκε οἱ φαιμελιές τους φιλιωμένες· παιδί τοῦ πέρα χωριοῦ ὁ Κάρουλος· βλέπόντανε συχνά, δηλαδὴ ὅταν ἢ δουλειὰ τοὺς ἄφινε καὶ δουλειὰ εἶχανε ὅλη τὴ βδομάδα. Πάντα ὑπαρξε γύρω τους, ἀπὸ τὸν ἔννευ ἢ τὸν ἄλλονε, ἀπὸ τίς γριουῦλες, ἀπὸ τὰ λαδικά, δῶθε κείθε κάποια κουβέντα, πὼς θὰ παρθοῦνε. Ἡ πιὸ σωστά, οἱ φαιμελιές δὲν ἀντιλέγαινε, τὰ παιδιὰ τὰκούγαινε, καὶ ἢ Μαρία—Λεωνή, χωρὶς νὰ πῆ ναι θετικά, βέβαια πὼς ὄχι δὲν εἶπε ποτέ τῆς, μήτε στοχάστηκε τὸ κορίτσι, μήτε εἶχε λόγο νὰ τὸ στοχαστῇ κἀνε, νὰ πῆ ὄχι. Καὶ νὰ μὴν ἤθελε, βιάση καμιά δὲν εἶχε νάρνηθῃ, μιὰ κι ὁ γάμος δὲ θὰ γινότανε ἀγούρο ἄψε σῆσε. Στὴν ἐξοχή, ὁ κοσμάκης τὴν

παραμικρή βιάση δὲν ἔχει· ἀγάλια γάλια τὰ πράματα· ὅπως ἀξάρνα μήτε τοῦ περνᾶ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ χωρικοῦ, νὰ λογαριάσῃ τί ὄρα εἶναι, τί ὄρα τὸν προσμένει· ἕνας γείτονας ἢ ἀκόμη καλῆτερα, τί ὄρα φέβγει ἕνα τραῖνο, ἔτσι καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη σωστὰ σωστὰ δὲν ξέρει, πότε σφυρίζει, πότε ξεκινᾷ, πότε φτάνει. Ἐχοῦμε καιρὸ. Ἀκούει ὁ μυθιστοριογράφος γι' ἀγάπη· ἀνάρτει ὁ νοῦς του, θαρρῆει ἀμέσως πὼς ἔπεσε ἀστροπελέκι, ἔκαψε καρδιές. Δὲν καταλαβαίνει πὼς ὁ χωρικός τὸ ἀστροπελέκι δὲν τὸ γουστέρνει, γιατί μπορεῖ νὰ τοῦ χαλάσῃ τὸ χωράφι.

Πυρκαχιά, φωτιά, οὔτε κἄνε φλόγα, σὺν τὰ κριδαλογήσῃς, δὲ γνωρίζανε τιμει.ξὺ τους ἢ Μαρία—Λεωνὴ καὶ ὁ Κάρολος. Πὼς νὰ γνωρίζουνε; Ὡς τοὺς φαινότανε παράξενο, ἴσως καὶ νὰ τὸ ντροπώντανε, παῖς οἶδε; σὺν παιδιὰ πὸν μεγαλώσανε μαζί, σὺν παιδιὰ συνομήλικα κιάλας, πὸν καθαρὸ μήτε τοὺς χώρεσε στὸ μυαλό, τί σημαίνει νὰγαπᾶς. Σὰ βρισκότανε μόνοι τους, πὸν σπάνια σπάνια τύχαινε, πὸν μήτε δὲ τὸ γυρῶσανε, τί νὰ κάμουνε μόνοι;—σὰ λάχαινε καμὴ φορά νὰ μείνουνε κατάντικρυ σὺν τοὺς κούκλους δέκα δεκαπέντε λεφτά, λέξη δὲν ξεστομιζῶσανε γιὰ τὴν ἀγάπη. Μάλιστα, ἢ Μαρία—Λεωνὴ δὲ μιλοῦσε διόλου, σῶπαινε, τραδιότανε, δὲν τοῦ ἔκρενε. Ἀπὸ ἑξακολοῦθησε ἀκόμη περὸς τὸ πρῶτο, βᾶστωσε ἀπὸ καὶ τώρα πὸν ὁ Κάρολος, εἰκοσι χρονῶ παλληκάρι, γύριζε κάπου κάπου ἀπὸ τὴ Στρατιωτικὴ Σκολή, ὅπου σπούδαζε, κ' ἔμνησκε μερικὲς μέρες μὲ τοὺς γονιούς του στὸ πέρα χωριό. Ἀφῶτου ἔλειπε, δηλαδὴ ἐδῶ καὶ τρία τέσσερα χρόνια, ἔτσι ἀνταμωνόντανε, τίς σκόλες, ὅταν ἐρχότανε, ἀριὰ καὶ ἀριὰ. Καθότανε μὴ βδομάδα, καθὼς τώρα ταλεφταῖα, ἔπειτα ἔφεβγε. Οἱ κουθέντες τους ἀσήμαντες. Μιὰν ἀπογευματινὴν, στὸν περίπατο, κουρνιαστῆκε ὁ νέος, κόρωσε, βέλησε νὰ δείξῃ πὼς εἶναι ἄντρας, βέλησε κάτὶ νὰ τῆς πῆ. Μὴν τολμώντας ὅμως νὰ τὸ πῆ μὲ λόγια, τὸ εἶπε μ' ἕνα τραγουδι πὸν ἄρχισε νὰ τὸ τραγουδᾷ στὴ μέσῃ τοῦ δρόμου. Εἶχε νόημα τὸ τραγουδι, νόημα ἐρωτικὸ καὶ λιγάκι ἐρωτιάτικο. Ἀμέσως τονὲ σταμάτησε ἢ Μαρία—Λεωνὴ καὶ τοῦ δῆλωσε ρητά, πὼς ἂ δὲν πάψῃ, πάθει ἐκείνη καὶ πάει καλιὰ τῆς.

Τὸ πὸν νόστιμο εἶναι, τὸ πὸν ἀπίστευτο, πὸν ποτέ τους δὲ βγήσανε μόνοι στοὺς δρόμους. Καὶ τὴν ἀπογευματινὴν ἀκόμη ὅπου ὁ Κάρολος τραγουδῆσε τὸ περίφημο τὸ τραγουδι του, εἶχε φέρει μαζί του, φαντασιότης, κάποιον συμμαθητᾶκο του τῆς Σκολῆς. Ἐπὶ χωριὸ ἀφτουνοῦ πέρασε κιάλας τίς μισὲς διακαπές, πὸν μπορούσε ἕλες νὰ τίς περάσῃ στὸ χωριὸ τὸ δικό του, πάντα στῆς Μαρία—Λεωνῆς τὸ χωριουδάκι.

Τὸ λοιπὸ, δὲ μοῦ λέτε στὸ Θεό σας;—ἔτσι βωτοῦσε μὲ τὸ νοῦ τῆς ἢ κοπέλλα—τί παράπονα εἶχε ὁ Ἄντρέας μαζί τῆς; Στὸν Ἄντρέα ἢ Μαρία—Λεωνὴ δόθηκε ψυχὴ καὶ σάρκα· ἔτρεχε σπιτί του ἅμα πρόφταινε ζούσανε, τί τὰ θέλει, σὺν ἄντρας καὶ γυναίκα. Ἐμιαῖζε μαθὲς ἀπὸ μὲ τὰ κομματιαστά, μὲ τὰ πόμακρα τάλισθερίσια πὸν εἶχε ὁ Κάρολος μαζί τῆς; Δὲν τὸ ἤξερε τώρα ὁ Ἄντρέας; Γιὰ νὰ τὴν πειράξῃ μαθὲς, γιὰ νὰ τὴ μαλλώσῃ, πῆγαινε καὶ τὰ ξεσκάλιζε καὶ τὴν κυνηγοῦσε, καὶ ζούλεθε

ὀλοένα; Ποτέ του ἐφχαριστημένος ὁ χριστιανός. Ἄχρητταγος. Τί ἄλλο ζητοῦσε ἀπὸ τὴ Μαρία—Λεωνὴ; Δὲν τοῦ ἔδινε μήπως ἀρετὰ; Πίτηδες τόκανε νὰ τὴ ζαλιζῇ μὲ τέτοιες ἀνοησίες: Ὀυμῶνεις ἢ δὲ Ὀυμῶνεις;

Ὁ Ἄντρέας πάλι ἀποκρινότανε ἄλλα. Ἴσα ἴσα γιατί ζούσανε ἄντρας καὶ γυναίκα μὲ τὴ Μαρία—Λεωνὴ δὲν τόπαινε ὁ νοῦς του τί γύρεθε ἀνάμεσά τους ἕνας Κάρολος. Μὰ καὶ τοῦτο ἢ Μαρία—Λεωνὴ τὸ περνοῦσε γιὰ φαντασιότης τοῦ Ἄντρέα, γιὰ παραξενιές του. Γιατί ὁ Κάρολος ἀνάμεσά τους τίποτε δὲ γύρεθε. Πὼς ἔδωσανε, λείει, περίπατο μὲ τὸν νιό. Καὶ τί σήμαινε; Μήπως βγαίνανε μόνοι; Δὲν τὸ εἶπαμε; Πάντα ἢ ἀδερφή του πλάγι τους, ἢ καὶ τῆς Μαρία—Λεωνῆς κανέναν ἀδερφός; πάντα στῆ μέση δηλαδὴ καὶ τὸ συγγενολόγι. Μὰ καὶ νὰ μὴν τοὺς συνόδεθε κανέναν, τί; Ὡς πᾶν τώρα νὰ διώξῃ ἕναν παιδικὸ τῆς φίλο; Ὡς τοῦ τὰ παγορέψῃ μ' ἕνα ξερό «Μὴν ἔρχεσαι. Δὲ θέλω;» Καὶ τί ἔα στοχαστῆ τότες ἐκεῖνος; Πὼς τὸν ἀγαπᾷ καὶ φοβάται καὶ δὲν τολμᾷ ἢ Μαρία—Λεωνὴ νὰ τοὺς διοῦνε ὁ κόσμος ἀντάμα; Πὼς λοιπὸν κάτὶ θὰ τρέχῃ ἀναμεταξύ τους; Ὅριστε πράματα. Μὰ μπορούσε ἀκόμη νὰ θαρρῆψῃ ὁ κόσμος πὼς εἶχε κανέναν ἀγαπητικὸ καὶ περηφανεδῶτανε καὶ ἑταπονοῦσε τὸν παλιό τῆς τὸ σύντροφο. Δὲν ταίριαζε μήτε τὸ πρῶτο μήτε τὸ δεύτερο νὰ θαρρῆψουνε.

Ὁ Ἄντρέας δὲ χώνεθε καὶ κάτὶ ἄλλο. Μὰ ἐδῶ σὰ νὰ εἶχε δικιο, τὸ μολογοῦσε πιά κ' ἢ φιληνάδα. Τὸ μολογοῦσε, πὼς ὅμως; Τὸ μετάνοιωνε πὸν τοῦ τὸ εἶπε. Βίβαια. Τοῦ εἶπε δηλαδὴ πὼς κάθε φορά πὸν ἐρχότανε, κάθε φορά πὸν ἔφεβγε ὁ Κάρολος, φιλιόντανε, μάλιστα, τὴ φιλοῦσε καὶ τονὲ φιλοῦσε. Πρέπει τόντις νῆχῃ κανεῖς τὰ μυαλά του δικαστριμένα, γιὰ νὰ θυμῶνῃ μ' ἀπτό. Ἦναι φίλι στὸ μάγουλο! Ποιός, καλέ, δὲ φιλεῖ στὸ χωριό; Νά, ἕνας νέος, πὸν εἶναι ἀπλὸς γνώριμός σου, στῆν Μπρετάννια, σὺν ἔβη σ' ἕνα σπῖ: ὅπου εἶναι κορίτσια, ἕνα φίλι θὰ τοὺς δῶσῃ, ἕνα θὰ πάρῃ, δὲ γίνεται. Νὰ προσδᾶλλῃ ἀξάρνα τὸν Κάρολο, πὼς δὲν καταδέχεται, πὼς σιχαίνεται τάχα τὸ φίλι του; Δὲν εἶναι φίλιὰ πὸν νὰ μπαίνουνε σὲ λογαριασμό. Ἀφῶ κιάλας μήτε τοῦ τόκρωψε, τί πάει καὶ φαντάζεται: Ἄχ! νὰ τοῦ τόκρωψε, θάμνησκε ἡσυχος. Δὲ θὰ τῆς ἔτρωγε τάφια, ἔτσι. Γι' ἀπτό μετάνοιωνε. Εἶδαμε προκοπὴ ἀπὸ τὴν ὄρα πὸν τοῦ εἶπε. Ἄποπο κιάλας νὰ τῆς τὸ ῥίχνει ὀλοένα στὸ πρόσωπο. Ἡ Μαρία—Λεωνὴ τὸ κατέχει, κάλλια καὶ ἀπὸ τὸν Ἄντρέα, τί μπορεῖ νὰ εἶναι ἄποπο, τί δὲν εἶναι. Τὸν ἄκουσε μάλιστα, τοῦ ἔδωσε δικιο σὲ μιὰ παρατήρηση πὸν τῆς ἔκαμε. Γιατί, ἐκεῖνη τῆ μέρα, τῆς μιλοῦσε ὁ Ἄντρέας, δίχως νὰ θυμῶσῃ, νὰ στορᾶψῃ, νὰ χτυπήσῃ τὰ πόδια του γάμο, νὰ μπήξῃ τίς φωνές. Ἄμέ; Ὁρόνιμη κοπέλλα. Ὅταν πρέπει, ὅταν τῆς τὰ ζητᾶς, ὅταν τῆς τὰ ξεδιαλιζῆς, ἀκούει. Δηλαδὴ, ὁ Ἄντρέας τῆς ἔλεγε πὼς πρεπούμενο δὲν τοῦ φαινότανε νὰ περπατᾷ στοὺς δρόμους μὲ τὸν Κάρολο, νὰ κκουμπᾷ στὸ μπράτσο του, ἀφῶ ἀγαπᾷ τὸν Ἄντρέα, ὅχι τὸν Κάρολο. Τὰ βόλεψε, τάφερε ἢ Μαρία—Λεωνὴ μὲ τρόπο πὸν νὰ μὴν ξαναγίνῃ ἀπτό. Εἶχε γίνει, ἐπειδὴ νὰ τοῦ τὰρνώτανε θὰ περνοῦσε

για κοκόνια. Τώρα θά τ'αλλάξω. "Ο τι πρέπει, πρέπει. Μά δὲν τὴν ἔπεισε ὁ λόγος τοῦ Ἀντρέα. Τί ἔχει νὰ κάνει πρὸς τὸν ἀγαπᾷ; Μήπως τὸ εἶπε ποτὲ τῆς πρὸς ἀγαπᾷ τὸν Κάρολο; Καὶ σὲ μπράτσο του ἔτσι φιλικὰ νάγκουμπήσῃ, δὲ σημαίνει πρὸς ἀγαπᾷ λιγώτερο τὸν Ἀντρέα. Τίποτα. Δὲν ἤθελε πιά μπράτσα, γιατί ἄξαφνα θά εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πιστέψῃ ὁ καθένας, πὸς τὰ ψήσανε τέλειωσε κι ἀποφασισμένο πὸς θά παντρευτοῦνε. Εἶχε τὸ φιλότιμό τῆς τὸ παιδί. Γιὰ τὸνομα, νὰ μὴν εἰπωθοῦνε τέτοια λόγια. Σίγουρο διόλου δὲν εἶναι πὸς θά στεφανωθοῦνε παιδι ἀκόμη κι ὁ νέος. Πὸς νὰ βῆ τὸνομά τῆς; "Ετσι τοῦ τὰ εἶπε ξέθαβρα τοῦ ἴδιου. Καὶ κατέλαβε ἀμέσως ἡ κοπέλλα καὶ δὲν ξανάρχισε.

Στὸ ζήτημα ὡςτὸσο τῆς παντρεῖται σκόνταφτε ἡ Μαρία—Λεωνή. Καλὰ καλὰ δὲν τὸ συλλογίστηκε τὸ πρᾶμα, θὰ τὸν πάρῃ μιάς μὲς, δὲ θὰ τὸν πάρῃ. Πρῶτα, ἔσο εἶτανε παιδί, δὲν ἔδινε προσοχή. Ἐπειτα, λίγο λίγο μὲ τὸν Ἀντρέα, τῆς ἐρχότανε σὰν ἄβολο, σὰν κοιμάτι κοιμάτι παράξενο νὰ τὸ βάζῃ μὲ τὸ νοῦ τῆς. Ἡ λογικὴ τοῦ Ἀντρέα τὴν τάραξε. «Πὸς στοχάζεσαι νὰ τὸν πάρῃς, μιά καὶ εἶσαι δική μου;»

Φυσικά, ἔταν τὸ λὲς ἔτσι, ἔταν ἔτσι τὸ διατυπώνεις, ἔρθὰ κοφτά, ἐννοεῖται καὶ μοναχὸ τοῦ πὸς βέβαια καὶ δὲ γίνεται. Ὡςτὸσο ἔτσι δὲν εἶναι, ἂν τὸ καλοξετάσῃς, σὲ βάθος. Ἡ Μαρία - Λεωνή, ἀλλοῦς τῶφρα, ἀλλοῦς τῶφρα μὲ τὸ νοῦ τῆς. "Αν ἡ τύχη τὸ θέλει, νὰ τὸν πάρῃ μιά μέρα, καλὰ, τὸν παίρνῃ ἂν ἡ τύχη πάλε δὲν τὸ θέλει, δὲν τὸν παίρνῃ. Ἐγὼ δὲν κουνῶ δάχτυλο. Μήτε θὰ τῆς βοηθήσω τὴν τύχη, μήτε θὰ τὴν ἐναντιωθῶ. Μοιρόγραφα πρᾶματα. Δὲν ἀνακατέθουμαι.

Γιατί ἔμωσ νὰ μὴν ἀνακατεφτῶ; Γιατί ἐκεῖνη, πρὸς θέλησῃ δὲν τῆς ἔλειπε, πρὸς ἡ φύσῃ τὴν εἶχε κίχλας καμωμένη ἀπὸ ἀτσάλι, γιατί νὰ μὴν ἀντισταθῇ στῆ μοίρα, γιατί νὰ μὴν τὴν κυβερνήσῃ; γιατί ἀπὸ τῆ μοίρα νὰ κυβερνηθῇ;

Γιατί τὸ ἤξερε ἡ Μαρία - Λεωνή πὸς ἀπίθανο, πὸς ἀδύνατο νὰ πάρῃ μιά μέρα τὸν Ἀντρέα, τὸν Ἀντρέα τῆς ἄντρα.

Ἐδῶ εἶτανε ὁ κόμπος.

Ἦξερε καὶ ὁ Ἀντρέας πὸςες δυσκολίες θάπαντοῦσε στῆ φαμελιά του, ἔσο πόθο κι ἂν εἶχε νὰ παρῆτονε, ἤξερε πὸςες δυσκολίες κοινωνικές, πὸςες δυσκολίες ἀκόμη καὶ ὑπαλληλικές, θὰ ἐμποδίζανε τὸ νειρό του νάληθέψῃ, ἐπειδὴ τὸνερο ἀφτὸ στῆν καρδιά του μέσα, παράδεισο τοῦ ξάνογε, τόσο πρελὰ τὴν ἀγαπῶσε.

Λοιπὸν ἐδῶ δίσταζε κι ὁ Ἀντρέας. Τὴν παρακάλεσε, τὴν ἱκέτεψε κίχλας κάμπουσες φορές, νὰ προσμένῃ ὥσπου σιάξουνε οἱ δουλειές, ὥσπου λείψουνε οἱ δυσκολίες, καὶ νὰ δεχτῆ ὡς ἐκεῖ τὸ δαχτυλιδάκι του, νὰ τοῦ χαρίσῃ ἕνα κι ἀφτῆ, πρὸς νὰ τοῦς δέσῃ, τοῦς δῶσ ἂν εἶδῃς ἀρραβῶνα. Μά τίποτα θετικὸ δὲν μπορούσε νὰ τῆς τάξῃ, μὴ θέλοντας ὁ τίμιος ἄνθρωπος νὰ τῆ γελάσῃ.

Ὡς τότες ἡ Μαρία—Λεωνή, μήτε τὸ δαχτυλίδι του δέχτηκε, μήτε συγκατάνεψε νὰ τοῦ δώσῃ δικό τῆς. Φωνάσου! Νὰ τοῦ ἔδινε ἄξαφνα! Ὅρστε ἔτοπα καμῶματα μιά φορά. Ἡ δύστυχη κοπέλλα τὸ

κατέχει πὸς εἶτανε πολὺ ἀψηλότερά τῆς ὁ Ἀντρέας, πὸς δὲν ἔπρεπε, πὸς δὲν ταίριαζε νὰ πάῃ ὁ νοῦς τῆς σὲ τέτοιου βάρους ἀρραβωνιαστικῶ, νὰ τοῦ καταστήσῃ καὶ βᾶρος κατόπι, νὰ τονὲ βλάψῃ, θεέ μου, σὲ στάδιό του, νὰ γίνῃ ἔαιτίας τῆς βεζιλῆς ὁ Ἀντρέας μπροστὰ στὸν κόσμο. Μήτε νὰ τὸ στοχαστῇ.

Θὰ μοῦ πῆς—κ' ἴσως νὰ τῶλεγε ὁ φίλος— ἀφοῦ δὲν παίρνει τὸν Ἀντρέα, γιατί νὰ μὴν ἀποφασίσῃ ἄξαφνα πὸς: «ἢ θέλω τὸν Ἀντρέα ἢ δὲ θέλω κανένανε;» Γιατί νὰ μὴν τὰ χτυπήσῃ ἔλα κάτω, γιατί νὰ μὴν ἀρκεστῇ μιά γιὰ πάντα στῆ μοναδικῆ τῆς ἀγάπῃ; Γιατί νὰ γυρέθῃ ἄλλην;

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΖΥΓΑΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ

(C H A M I S S O)

Ὁ προσκυνητῆς, ἀνεβασμένος πιά στῆν κορυφή, ἀντίκρισε τὸν κάμπο πρὸς ἀπλωνότανε στὰ πόδια του, πέρα στοῦ δαίλιου τὸ χροῖσωμα. Στῆ μωρομένη χλόη ἀπίνου, μὲς σὲ γλυκὸ στερνὸ ἀχτιδοβόλημα, τέντωσε τὸ ἀποσταμένο του κορμὶ νὰ βοῆ ἔσκαίρασμα, ἀπιθώνοντας σίνωρα τὴν γρυχὴ του σὲ Λημιουργῶ. Τὰ βλέφαρά του κορυσμένα κλείσανε ὄμως σὲ ζῆτανο πνεῦμα τοῦ ἠρθ' ἕνα ὄνειρο νὰ τ' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ γήινα δεσμὰ πρὸς τάχανε ζωσμένα τὰ βαριά του μέλη. Τοῦ ἡλίου ὁ στοργγιῶδὸς δίσκος πρὸς ἀστραγατε στοῦρανοῦ τὸ ἄπειρο, εἶτανε τάχι τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσωπο, γαλάξιος τοῦ μαντιάς τὸ στερέωμα καὶ κρῖσπεδὸ του ἡ γῆς.

«Ἀέ θὰ τὸ κάμεις, Κύριε, ἀργισμένος νάποσύρεις τὴν εἰρήνη σου ἀπὸ κείνον πρὸς ἡ καρδιά του σ' ὀνομάζει πατέρα, ἂν μπροστὰ σου ἔμοιολογηθεῖ τις ἀδυναμίες του. "Ὅτι κι ὁ γεννημένος ἀπὸ σπλάχνια γυναικὸς πρέπει νὰ φέρῃ ἀγάγγαστα ἐδῶ καίτου τὸ σταυρὸ του, τὸ ξέρω ἀπὸ καιρὸ ὄμως τὰ βάρη τὸν ἀνθρώπων καὶ οἱ θλίψεις ἀλλάζουνε σὲ εἶδος. Νά, ὁ δικός μου ὁ σταυρὸς εἶναι πολὺ βαρῆς κοίτα, δὲ σοῦ ζητῶ νὰ μοῦ τὸν πάρεις ὀλίτελο, τὸ φόρτωμα μόνο ζητῶ ἀνάλογο στῆ δυνάμη μου σὰν ἀδύνατος ποιῆμι μὲ καταβάλλει, Κύριε, ἡ σιδερένια ἀνάγκη.»

Ἔτσι καθὼς μιλοῦσε παιδικὰ στὸν Ὑψιστὸ, πέρασε θέλλα ἀπὸ πάνου του μὲ δυναιτῆ βοή κ' αἰσιάνθηκε σὰν κάτι νὰ τὸν ἄρπαξε καὶ νὰ τονὲ σήκωσε ψηλά. Μόλις πάτησαν τὰ πόδια του καὶ βρέθηκε ἔρημος μέσα σὲ ἀπέραντες στοές, γύρω τριγύρω του ἀμέτρητοι σταυροί, καὶ μιά φωνὴ ἀκούστηκε πρὸς τράνταζε στοὺς θόλους.

— «Ἐδῶ μέσα μαζωμένη εἶναι ἡ θλίψη δὲν ἔχεις

παρά να διαλέξεις απ' όλους τους σταυρούς υποιο-
νε σου άρέσει.»

Ψάχνοντας σταματοῦσ' ἔδω κ' ἔκει, ἀναποφάσι-
στος σκεδόν, ἀπὸ τὸν ἕνα γύριζε σταυρὸ στὸν ἄλλο
γιὰ νάβρει τὸ πιὸ ταιριαστό του φόντωμα. Ἐκεῖνος
ὁ σταυρὸς τοῦ ἔφευτε πολὺ βαρὺς, αὐτὸς πολὺ με-
γάλος· αὐτὸς ἔκει ὄχι τόσο μεγάλος καὶ βαρὺς, μὰ
μὲ τὶς κοφτερές του ἄκρες πόσο πιὸ δυνατὰ τοὺς ὄ-
μους πίεξε. Κεῖνος κεῖ πέρα ἀχτιδοβολοῦσε μιὰ λάμ-
ψη χρυσαφιοῦ ποὺ θάμπωνε τὸ μάτι καὶ τὸν τρα-
βοῦσε νὰ μὴν τὸν ἀφίσει μὲ τὴ μαγεμένη ὄψη του
πρὶν νὰ τὸν ἔχει ἀκόμα δοκιμάσει ὅμως φυσικὰ
στὴ λαμπρότητα ἰσοζυγιάζονταν καὶ τὸ βάρος. Ἔ-
τσι τὸν ἕνα σήκωνε, τὸν ἄλλον ἔπιανε, δὲν εἴρισκε
κανένα ποὺ νὰ τοῦ πηγαίνει κανέναν, μὰ κανέναν δὲ
φαινότανε γιὰ νὰ τοῦ κάνει κι ὥστόσο εἶχε μετρήσει
ὅλους τοὺς σταυροὺς — χαμένος κόπος! Τί νὰ κά-
μει; Νὰ τοὺς ξαναμετρήσει δεύτερη φορὰ.

Καὶ τώρα νά, ἕνας σταυρὸς ποὺ πρῶτα δὲν τὸν
εἶχε προσέξει, ἕνας σταυρὸς ποὺ τοῦ φαινότανε πιὸ
ὑποφερτός· κ' ἔκει σταμάτησ' ἐπὶ τέλους. Εἶταν ἕνα
ἀπλὸ μαρτυρικὸ ξύλο, ὄχι καὶ ἀλαφρό, μὰ ἀκριβῶς
ὅπως τοῦ πηγαινε, ὅσο μπορούσε νὰ βαστά σὲ δί-
καιη ἀναλογία μὲ τὴ δύναμὶ του. Ξανάσανε, καί,
«Κύριε—ἔρηξε μιὰ φωνὴ — ἂν εὐδοκεῖς, ἂν εἶν' ὁ
σταυρὸς αὐτὸς δικός μου!» Καὶ γύρισε νὰ τονὲ με-
τρήσει ἀποπάνου ἕως κάτω μὲ τὸ μάτι του — καὶ
εἶδε! Εἶταν ὁ ἴδιος ὁ σταυρὸς ποὺ ἔφερον' ἄλλοτε
μὲ τὸ στινιὸ γογγύζοντας. Μ' ἀγάπη τώρα τονὲ φόν-
τωσε στὸν ὄμο του καὶ πιά παράπονο δὲ βγήκε ἀπὸ
τὰ χεῖλη του, παρὰ τὸν Κύριο δόξαζε τὸ δρόμο του
τραβώντας.

Πάτρα

ΜΥΡΙΕΛΛΑ

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

(Ἀπὸ τὸ Λεύκωμα τῆς Μυριέλλας—Μοιρίτας)

Σωπάτε, τί τὸ δέντρο, μπορεῖ καὶ νὰ ξυτηήση . . .
Τώρα ποὺ τὸ σκοτάδι κυλάει παντοῦ στὴ φύση,
θάρθοῦν γιὰ νὰ κουρνιασοῦν κοπάδι χελιδόνια
κι ὅσες φτεροῦνες θάναι δὲ θάχη τόσα κλώνια.
Γέρικο εἶναι πλατάνι χρυσοῦ ἀπὸ τὰ λιοπίρια.
Κι ἀπάνου στὸ κορμί του μὲ χίλια σκαλιστήρια
τὸ ξεραμένο φλοῦδι τὸχουν βαθιὰ γραμμένο.
Κι ἂν εἶταν στὸν καιρὸ του πλατιῖ, γερὸ, θρεμένο,
τὰ ἐρωτικὰ ζευγάρια δὲν τὸχουν λησιμονήσει.
Σωπάτε, τί τὸ δέντρο μπορεῖ καὶ νὰ ξυτηήση . . .
Κ' ἐγὼ θέλω νὰ γείρω καὶ στ' ἀνιχτὰ νὰ ὑπνώσω
κάτου ἀπ' τὴ μάγια ἀπόψε τὴ νύχτα καὶ τὴ δρόσο,
κι ὡσπου ἡ αὐγὴ νὰ σκάση γλυκὰ θὰ νοιώθω ἐντὸς μου
πλαῖι στῶν πουλιῶν τοὺς ἴππους νὰ κλώθεται ὁ δικός μου.

(Leo Larguier)

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

«ΟΧΙ» ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝΕ ΝΑ ΠΗ

Κάποιος μου φίλος μοῦστειλε ἕνα χαρτάκι ψα-
λιδομένο ἀπὸ τὰ «Παναθήναια», μὲ ἄρθρο ἐπιγρα-
φόμενο «Αὐτοὶ ποὺ φεύγουν—Γαδριτῆλ Βυζαντινός»,
καὶ μὲ ὑπογραφή Β. Σ. Διαδάζοντάς το αὐτὸ τὸ
ἄρθρο βρήκα πῶς ὁ Βυζαντινὸς εἶχε τόσο λαμπρὰ
προτερήματα, ποὺ δὲ μοῦ φάνηκε νὰ πῆγε τοῦ κά-
κου ὁ ἀληθινὰ δεσποτάδικος Ἑπικτήδειος τοῦ κ. Βή-
τα Σίγμα. Ὅμως φαίνεται νὰ εἶχε κ' ἕνα ψεγάδι ὁ
μακαρίτης, ποὺ τοῦπευτε δηλαδὴ σὰ δύσκολο νὰ πῆ
«Ὅχι»· ψεγάδι ἔμως ἀγγελικὸ κι αὐτὸ κάπως, ἐ-
πειδὴ δὲν ἔλεγε «Ὅχι» ἀπὸ τὴν πολλή του τὴν κα-
λοσύνη.

Ὁ φίλος ποὺ μοῦστειλε αὐτὸ τὸ ἄρθρο μοῦγρα-
ψε μερικὰ κάμποσο τσουχτερὰ λόγια γιὰ μιὰ τόσο
μαλακὴ κρίση στὴ διαγωγή ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ τὸ
κάτω κάτω τσαλαπάτησε τοὺς νόμους τοῦ τόπου του
κι ὄλων τῶν τόπων, καὶ ποὺ πολὺ φιλικώτερα βέ-
βαια θάτανε νὰ μὴν ἔλεγε τίποτες ὁ κ. Βήτα Σίγ-
μας γιὰ τὸ χαραχτήρα του, μόνε νάφηση τὸν ἀν-
θρώπο νὰ ξεχαστῆ, καὶ νὰ κοιτάξῃ μήπως καὶ ξε-
τρωπώση ἄλλους πιὸ ἀκέρειους καὶ πιὸ δυνατοὺς χα-
ραχτήρες γιὰ τὰ καλλίτερα μελλούμενα ποὺ ἀρχί-
σαμε κ' ἐλπίζουμε ὅλοι μας τώρα καὶ λίγον καιρὸ.

Δὲ μοῦ φαίνεται σωστὸ νὰ ξαναφέρω ἐδῶ τὰ
τσουχτερὰ ἐκεῖνα λόγια τοῦ φίλου μου. Ὁ Βυζαν-
τινὸς ἀπέθανε, καὶ τοὺς πεθαμμένους εἶναι πάντα
φρόνιμο νὰ τοὺς ἀφίνουμε ἡσυχούς, ἀφοῦ δὲν μπο-
ροῦνε μήτε νὰ μᾶς ἀποκριθοῦνε.

Μᾶς παρουσιάζεται ὅμως λαμπρὴ εὐκαιρία νὰ
συχαρασοῦμε τὸν κ. Βήτα Σίγμα, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν
καὶ τὰ «Παναθήναια», ποὺ μᾶς βρήκανε ἕναν τό-
σον ὠραῖο, τόσο νόστιμο, καὶ τόσο ψυχολογικὸ ὄρι-
σμὸ τῆς ἠθικῆς ἀδυναμίας ποὺ σὲ τόπους ποὺ δὲν
πολυκαμπάζουνε ἀπὸ «ἐθνητισμοὺς», ἢ ὀνομάζε-
ται ἀχαραχτηριστὰ, ἢ καὶ στολιζέται μ' ἄλλα πιὸ
σφανταχτερὰ ὀνόματα. Ἐμεῖς τώρα σῶναι νὰ ποῦμε
πῶς δὲν μπορεῖ νὰ πῆ «Ὅχι» ὁ Τάδες κι ἀμέσως
καταλαβαίνει ὁ ἄλλος πῶς μήτε στὸν κόσμο μήτε
στὸν ἑαυτὸ του δὲν μπορεῖ νὰ πῆ «Ὅχι» ὁ Τάδες,
καὶ λαβαίνει τὰ μέτρα του. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ κ' ἡ
Ἀστυνομία θὰ κολιχῇ τοιχοκολλήματα, «Προσέχε-
τε ἀπ' ὄσους δὲν μποροῦνε νὰ ποῦνε Ὅχι», γιὰ
νὰ προφυλάγεται τὸ Κοινό.

Καὶ νὰ δῆτε ποὺ ἡ μυριόχαρη αὐτὴ περιφραση
δὲν ἐφαρμόζεται μονάχα σὲ πράξεις ποὺ τις καταδι-
κάζει ὁ Νόμος, παρὰ καὶ σὲ κάθε λογῆς ἀδυναμίας
ποὺ βόσκουν ἔξω ἀπὸ τοῦ Νόμου τὴν περιφέρεια.
Μποροῦμε ἀξάφνα νὰ τὴν ποῦμε γιὰ ὅσους ἔχουνε

τήν κλίση νὰ παραπίνουνε ἢ καὶ νὰ παρατρῶνε. Μὰ τέλος δὲν ἔχει· ὁ ἔλαστικὸς κῆτος ἔσος. Ἄληθινὸ ἀριστούργημα. Ἀγγίζει ὄχι μόνον τὰς λεγόμενες **κακίες**, μὰ καὶ ἄλλα τὰ πέραντα χροῖα τῆς Ἀκρυσίας καὶ τῆς Ἀνοσσίας. Ὡστε ἂν εἶχαμε ὄρεξι νὰ ξετυλίξουμε λίγο ἀκόμη τὴ σημασίαν του, θὰ βροῖσα με ἴσως πῶς μήτε ἴδιος του ὁ κ. Βῆτα Σίγματος δὲ θὰ μπορούσε νὰ πῆ «Ὅχι». Αὐτὸ ἔμως πάλι θὰ μᾶς ἔφερνε σ' ἄλλο ὄχι πολλὸ κολακευτικὸ συμπέρασμα γιὰ τὰ ἴδια τὰ «Παναθήναια», ποῦ θὰ φαινότανε ὅταν ἀσέβεια πρὸς τέτοιον γυμνασιωτὸν χαρτί, ὥστε ἄς σταματήσῃ ὅς ἐδῶ τὸ ξετύλιγμα.

* * *

Εἶναι ἀσταίε, εἶναι ἔμως καὶ ὀλιθερό. Τόσο ὀλιθερό, ποῦ σὲ κυριεῖται ἀπελπισία. Νὰ πιάνομε καὶ νὰ ζηγοῦμε τὴν Τιμῆ, τὴν Ἀρετῆ, (ἀφίνομε τώρα ἔξω τὴν κοινὴν φρόνησιν) τόσο λαφύριά καὶ τόσο ἀκρίτα, ποῦ νὰ τὴ συγκρίνομε μὲ τοὺς ἀντίπαδούς της. Τάχα δὲν τὸ λέει ὁ κ. Βῆτα Σίγματος; Ἀπὸ τὴν πολλὴν του τὴν **καλοσύνην**, λέει, δὲν μπορούσε ὁ Βυζαντινὸς νὰ πῆ «Ὅχι». Μᾶς παρασταίνεται λοιπὸν ἡ Καλοσύνη ὡς εἶδος ξεκουρασμένης Κεράτσα, δίχως θέλησιν, δίχως δύναμιν. Εἶναι ἡ Καλοσύνη τῆς τύχης. Δὲν εἶναι γέννημα νοῦ καὶ ἀγῶνα. Εἶναι ἔνδος τυφλοῦ καὶ ἀκράτητου ρεματιοῦ καλοσύνη. Μπορεῖ νὰ ποτίζῃ τὴ γῆν, μὰ μπορεῖ καὶ νὰ συνεπαίρῃ τὴν τύχην στὸ δρόμον του καὶ νὰ τὸ κατεδάξῃ στὰ πέλαγα.

Κι αὐτὰ ἄλλα, ἐπειδὴ τί πάει νὰ πῆ σοβαρῆ ἀντίληψιν τῆς ζωῆς δὲν τὸ χώρεσε ἀκόμα ὁ νοῦς μας. Οἱ Βῆτα-Σίγμαδες τῆς ἐποχῆς μας δὲν πολυσκοντίζονται ἀκόμα γιὰ τέτοια πράγματα. Τοὺς σώνει τοὺς φίλους ποῦ ἤξερε ἔγκει κολλήγας τους νὰ μιλάῃ ὡς ἄγγελος γιὰ τὰραχαιλογικά. Ἄν εἴτανε ἀλήθεια **ἀντρας** ἢ ὄχι, μήτε τὸ ρωτοῦνε.

Εἶναι λυπηρὰ ἔλ' αὐτὰ, πολὺ λυπηρὰ, ἐπειδὴ ἐνώσω δὲ στεκοῦμαστε νὰ ρωτοῦμε ποιὸς εἶναι ἀληθινὸς ἀντρας καὶ ποιὸς δὲν εἶναι, μήτε σαράντα Βενιζέλοι δὲ θὰ μᾶς βγάλουν ἀπὸ τὴ λάσπη.

A. E.

Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Τοῦ ΜΑΝΟΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Δὲν εἶν' τοῦ ἀγέρας ἀύσιμα που νὰ μὴ τὴν ταράξει τὴν καλαμὴν τὴν ὀρεανὴν τοῦ τὴν καρδιά μου μοιάζει. Κι ἂν κάποτε τὴ μόλεψε τοῦ Σάτορον τὸ χέρι φλογέρα γλυκοκάλητη γροισιῆθι μὲσ' στάγερνι σκορπίζοντας γλυκώτατους ἀχούς ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ μὲσ' στὴν πλίσση φάνηκε ὡς ἓνα πὸ τὰ μάγια. Δὲν εἶναι τραγουδιοῦ σκοπὸς ποῦ νὰ μὴ τὴν ταράξει καὶ τὴ δική μου τὴν καρδιά ποῦ μὴ φλογέρα μοιάζει.

1911

ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὴν Πάτρα παίχτηκε δὴ καὶ λίγες μέρες μὲ μοναδικὴ ἐπιτυχία ἀπὸ τὸ θίασο τῆς Κυβέλης τὸ δραματικὸν τοῦ κ. Ταγκόπουλου «Στὴν ὀξάπορτα» καὶ ἄρεσε πολὺ. Ἀπὸ τὸν ἴδιον θίασον εἶχε παιχθεῖ τελευταία καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια.

— Βγήκε ὁ πρῶτος ἀριθμὸς (Ἰανουάριος 1911) ἀπὸ τὸ «Ἀετὶο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου» μὲ διάφορα ἄρθρα καὶ πληροφορίες σκετικὰ πάντα μὲ τὸ σκοπὸν τοῦ Ὀμίλου—Σὲ εἰδικὸς καὶ μὴ—Τὸ πρῶτον Δημ. Σχολεῖον καὶ οἱ ἐπιζῆται του (Α. Δελμοῦζου)—Πῶς πρέπει νὰ ἐννοηθῇ καὶ ποῖαν μέθοδον ἀκολοθήσῃ ἢ μεταρρυθμιστικὴ μὲς κίνησις (Δ. Μπούτουρα)—Καταλόγος βιβλίων σχετικῶν μὲ τὸ Ἐκπαιδ. καὶ γλωσσικὸ ζήτημα — Ἀναγκαῖα δήλωσις Ἐκπ. Ὀμίλου.

Τὰ γραφεῖα τῆς «Φοιτ. Συντροφιάς» μεταφερθῆκα ἐπὶ τὸν ὁδὸν Σταδίου ἀριθ. 16. δεῦτερον πάτωμα, καὶ θά- ναι ἀνοικτὸ καθεμερὰ τὸ πρωὶ 11—12 καὶ τὸ δεῖλν 3—4.

— Τὴν Τρίτη (25 τοῦ Γενάρη, στίς 6 τὸ βράδι) ἔχομε στὸ Ὀδεῖο τὸ δεύτερον κοντσέρτο τοῦ Καλομοίρη μας, ποῦ θὰ τὸ συντρέξουν οἱ κυρίως Χαριζέλια Καλομοίρη, Νίνα Φωκᾶ καὶ ὁ κ. Κ. Βακαρέλης, μᾶζι μὲ κόρον ἀπὸ μαθητῆρες τῆς κ. Φωκᾶ.

— Νὰ καὶ τὸ πρόγραμμα : 1.) Σονάτα πιάνου (ὑπὸ τοῦ Καλομοίρη) α) γοργὰ καὶ μὲ δύναμιν. β) Τραγουδισταί, γ) γ) σὰ μενουέτο καὶ δ) γοργὰ καὶ μὲ χάριν. 2. Θὰ τραγουδιστοῦν ἀπὸ τὸν κ. Βακαρέλη α) Ἡ Βιγιαδέρα. β) οἱ δύο διαλαλητάδες καὶ γ) Ἐγὼ μὲ Πασαῖ γενιά. 3. (ἀπὸ τὸ κόρον) α) Γυὰ τὴ γλυκεία Πατριδοῦ καὶ β) Ὁ νέος στρατιώτης (μὲ στίχους τοῦ Θανάση Κατράλιν). Μέρος δεῦτερον 4) Προελόντω καὶ διπλὴ φούγα (γιὰ δύο πιάνο), 5. (ἀπὸ τὴν κ. Φωκᾶ) α) Ἡ Κατάρτα, β) Νὰ λάμπει ὁ ἥλιος πάλι, γ) Μισοριώτσα. 6. (γιὰ πιάνο ἀπὸ τὸ συθέτη) α) Νυχτακίτιζ, β) 2η Μπαλάντα καὶ γ) Φανταστικὸς χορὸς.

— Καὶ γιὰ νὰ γελιάστε λίγο, κρίνοντας ἢ «Μοντὲν τοῦ Σέλαος» (ὁ κ. Σπύρος Γιαννόπουλος, δηλ.) τὸ κοντσέρτο ποῦδωσε ὁ Καλομοίρης στὴν Πάτρα, βροῖσαι πῶς ὁ ἔρμος ὁ Καλομοίρης δὲν ἔχει οὔτε νότα δική του, μὰ ἔχει καταληστεῖται τὸ Σοπὲν, τὸ Σοῦπερτ, τὸ Χαίδν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ξένους μουσικοὺς ποῦτχε νὰ διαβάσει σὲ κανένα ἐγκυκλοπαιδικὸ λεξικὸ τὰ ὀνόματά τους ὁ κ. Μοντεναῖρος Γιαννόπουλος.

— Ἐνὶς νέος σοφός, ὁ κ. Μπούτουρας, τύτωσε στὴ Λευρία γερμανικὰ μὴ γλωσσολογικὴ μελέτη του, Ein Kapitel der historischen Grammatik der griechischen Sprache, ποῦ κοντὰ σὲ ἄλλα γράφει πῶς ὅσο ἀγωνίζοντα, γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα τὸ κίνουον γιὰ ἑλλάμα, πῶς εἶναι ἀντεθνικὸν, γιὰτὶ συμβουλεύουον τὴν Ἑλλάδα ν' ἀφίσει τὰ ἔθνη τῆς ὄνειρα, πῶς μὲ τὸ ἀντιεπιστημονικὸν τους δηλητηριώδη γορέμισον τὴν παράδοσιν, πῶς αὐτὰ ποῦ ζητοῦνε δὲν εἶναι δυνατὰ, καὶ πῶς τὸ γλωσσικὸν μὲς ζήτημα δὲν ἔχει καμιά σπουδαιότητα.

— Ἄπ' αὐτὰ φαίνεται πῶς ὁ κ. Μπούτουρας εἶναι πολὺ σοβαρὸς καὶ ἀξιόλογος, ἀληθινὰ νέος, πολὺ μελετημένος, καὶ ἄξιος διάδοχος τοῦ μακαρίτη Μιστριώτη.

Η ΓΙΑΤΡΙΚΗ ΛΕΣΚΗ

Ὁ Λόγος πούβγαλε στή Γεν. Συνέλευση στίς 11 τοῦ Γεννάριου 1911 ὁ καθηγητής καί Κοσμήτορας τῆς Γιατρικῆς Σχολῆς κ. Γεράσιμος Φωκάς.

Ἀγαπητοὶ σύντροφοί καί φίλοι,

Θέλω νά σᾶς προσφωνήσω σέ γλώσσα ἀπλή, καί ζωντανή γιατί ἀπλὸς καί ζωντανὸς εἶναι καί ὁ σκοπὸς τῆς Λέσχης μας. Καί τᾶρα ψα μάλιστα στὸ χαρτί νά μὴ πάω καί πῶ περισσότερα ἀπ' ἔτι πρέπει.

Τοῦτο τὸ διαφορετικὸ ἔχει ἡ Λέσχη τῶ γιατρῶν ἀπὸ τοὺς διάφορους σύλλογους, πὼς ἐδῶ χωρὶς καμμιὰ ἐτικέτα μπορεῖ ὁ καθένας νᾶρχεται τὴν ὥρα ποὺ τοῦ καπνίσει χωρὶς νᾶχη προσκλητήριο, ντυμένος ἔτσι ὅπως εἶναι ἀπὸ τὴ δουλειά του, μὲ τὸ σακάκι του καί πάντα θάβρη ἐδῶ ἄλλους συντρόφους νά μιλήσῃ γιὰ ἔτι θέλει χωρὶς κανένα πρόγραμμα, μῆτε ἡμερησία διάταξη, καί χωρὶς νᾶχη κανένα πρόεδρο νά τοῦ δίνει τὸ λόγο ἢ νά τοῦ τὸν ἀφαιρεῖ. Δικαιώμα τοῦ καθενὸς νά πῆ ἔτι τοῦ ἀρέσει, νά μιλήσῃ σ' ὅποιον θέλει ἢ διόλου νά μὴ μιλήσῃ, ἂν κουρασμένος ἀπὸ τοὺς πελάτες του, ἐπιθυμῇ νά σφαλίσῃ γιὰ καμμιὰ ὥρα τὰ χεῖλια του καί νά μὴν ἀρθρώσῃ μῆτε συλλαβή, πράμα ποὺ δύσκολα καταφέρνει κανεὶς καί μὲς τὸ σπῆτι του ἀκόμα. Ἐδῶ θάχουμε γιὰ τοὺς πολυλογάδες κάμαρα ἰδιαίτερη, γιὰ τοὺς σιωπηλοὺς τὸ ἀναγνωστήριο— ποὺ ὁ καθένας διαβάζει ἢ κάνει πὼς διαβάζει γιὰ νά μένη ἰσχυρὸς ἀπὸ κάθε ἐρωτησὶο. Ὅσοι πάλι θέλουνε νά γυμνάσουνε τὸ σῶμα τους, θάχουμε μπιλιάρδο καί ἀργότερα θάχουμε καί σπαθί.

Καί γιὰ κείνους ποὺ ἀγαποῦνε τὰ παιχνίδια, ἔχουμε ἓνα σωρὸ τραπέζια πράσινα, ποὺ ἀπάνου τους μὲ φχαρίστηση θά μαλάζουμε χαρτιά τῆς τράπουλας καί χαρτιά ἀπὸ νόμισμα χωρὶς νά φοβοῦνται νά καταστρέψουνε τὴν περιουσία τους, γιατί τὰ λεγόμενα τυχερὰ παιχνίδια ἀπαγορεύονται. Τὸ ἴδιο καί γιὰ τὰ πιστά. Καφέ, τσάι καί λεμονάδα ἔχουμε μπόλικα καί μονάχα τὰ σπῆρινα τὰ δυνατὰ ἀπαγορεύουνε οἱ γιατροί. Κοντὰ σ' ἄλλα αὐτὰ σᾶς παρακαλῶ νά βάλετε πὼς ἐδῶ θάχετε ἓνα κέντρο ἀναψυχῆς, ποὺ θά κάνετε ἔτι ὥρα θέλετε τὸ κέφι σας, χωρὶς νάχετε ξένα μάτια νά σᾶς ἐπιτηροῦνε. Οἱ πελάτες δὲ μπαίνουν ἐδῶ. Καί τὸ μένο προσόντο ποὺ ζητοῦμε ἀπὸ τὰ μέλη μας, εἶναι τὸ δίπλωμά τους.

Γελάμε, λέτε, καί διασκεδάζουμε. Ἀμή; Μὲ τὸ δίκιο μας. Ἡ τέχνη μας ἀρκετὰ μᾶς δίνει βάσανα. Δὲ μιλῶ γιὰ τὴ συχνὴ ἀχαριστία τῶν ἀθρώπωνε

ποὺ γιατρέβουμε. Τὰ ξέρομε τόσο καλὰ, ποὺ δύσκολα θά βρεθῆ σὲ τέτοια δουλειὰ ἄθρωπος νά μᾶς πῆ καινούρια πράματα. Μὰ κ' ἡ ἴδια ἡ ἐπιστήμη μας συχνὰ μᾶς σκοτίζει. Οἱ παθολογίες μᾶς περιγράφουνε τίς ἀρρώστιες σὰν ἄτομα ἐνὸς κάθε ἀθρώπου ἔχει καί τὴν ἀρρώστια του, ἀφοῦ ἡ φύση—ἡ πολὺπλοκή, ποὺ κάθε πρόσωπο ἀθρώπου τὸ ἔκαμε διαφορετικὸ—προέκισε καί μὲ ἰδιαίτερο τύπο ἀρρώστιας κάθε ἀρρωστο. Κόπικε νά τὰ βγάλῃς πέρα σὲ τέτοιες ποικιλίες. Ἐπειτα κάθε ποὺ συδαίνει θάνατος— ποὺ κανένας δὲν μπορεῖ νάποφύγῃ, ὁ γιατρός θά κατηγορηθῆ ἀμέσως πὼς εἶναι ὁ πρωταίτιος. Ἄφησε ποὺ συχνὰ πυκνὰ μᾶς συδαίνει—ἀθρώποι εἴμαστε κ' ἐμεῖς—νά βάλθοῦμε μ' ὄλη μας τὴν καρδιά νά παλέψουμε μὲ τὸ θάνατο καί νά θέλομε καλὰ καί σίωνα: νά γιατρέψουμε τὸν ἀρρωστο ποὺ ἀγαποῦμε καί σὰ δὲν τὸ πιτύχουμε ἔχουμε ὄχι μονάχα τοῦ ἄλλου κόσμου τὴν καταφρόνια, μὰ καί τῆς συνείδησῆς μας τὸ σαράκι,—κακὸ σύντροφο, γιατί πάντα μᾶς μὲνε. Ἔτσι μᾶς συδαίνει νά ζοῦμε μέσα στίς δυστυχίες τοῦ ἄλλου κόσμου, κὶ ἂν ὁ ἀθρώπος εἶναι μιὰ φορὰ δυστυχισμένος, ὁ γιατρός εἶναι χίλιες φορές.

*

Τέτοιες συλλογὲς καί τέτοια βάσανα εἶναι τὰ δικά μας κὶ ἀνακούφιση δοκιμάζουμε σὰν μποροῦμε νά τὰ ποῦμε μεταξὺ μας καί νά ξεθυμάνουμε. Ἄν γινόμεσταν τουλάχιστο πλοῦσιοι μὲ τὴ τέχνη μας θάχαμε μιὰ παρηγοριά. Μὰ ἐμεῖς τὸ ξέρομε, πὼς σὰν ἀργάτες δουλεύουμε. Τὰ δὴ μᾶς τὰ χέρια, τὰ δὴ μᾶς τὰ πόδια ξέρουν τί τραδοῦνε, μὰ ἡ τσέπη μας δὲ γνωρίζει καί καμμιὰ φορὰ καί τὸ στομάχι μας τὸ ἴδιο ἔχει κάμποσα πράματα.

Ἐ! λοιπὸν ἀγαπημένοι μου σύντροφοί καί φίλοι, ἂς τὸ νοιώσουμε καλὰ, πὼς ἂν μεταξὺ μας δὲ συναγρικηθοῦμε, δύσκολα θά συμπεθερέψουμε μ' ἄλλους.

Μεταξὺ μας καθὼς γνωρίζομικε μποροῦμε νά μονιάσουμε καί νά κοιτάζουμε νά παρασπίσουμε τὰ δικαιώματά μας.

Ὁ κόσμος ἔλος κοιτάζει μὴ λείψουμε ἀπὸ κανένα μας χρέος καί μᾶς θέλει σοφοὺς, γραμματισμένους, σεμνοὺς, καλοντυμένους, φρόνιμους, ὄλο θέληση, πόθοι, κὶ αὐταπάρηση. Μὰ κανένας δὲ μιλεῖ γιὰ τὰ δικαιώματά μας. Κὶ ὅσο δὲ φωνάζουνε οἱ ἴδιοι πὼς τὸ κάτου κάτου τῆς γραφῆς εἴμαστε κ' ἐμεῖς ἀθρώποι καί δουλευτᾶδες καί οικογενειάρχες καί πολῖτες, κανένας δὲ θά βρεθῆ νά πάρῃ χαμπάρι ἀπὸ τέτοια πράματα.

Νά συναγρικηθοῦμε λοιπὸν καί νά ζητήσουμε κ' ἐμεῖς τὰ δικαιώματά μας—νά ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς Λέσχης μας.

*

Μά, ποιὰ είναι τὰ δικαιώματά μας καὶ ποιὰ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ μποροῦμε νὰ ζητήσουμε ἀμέσως;— Νά, ζητήματα ποὺ δὲ λύνονται ἔτσι ἄψε σθῆσε. Χρειάζεται συζήτηση, σκέψη, διάβασμα τώρα. Μονάχα ἢ καθημερινή τριβὴ καὶ ἢ καθημερινή συνμιλία μεταξύ μας μπορεῖ λίγο λίγο νὰ μᾶς ἀνοίξουν τὰ μάτια νὰ δοῦμε καθαρὰ καὶ ξάστερα τί ἀνάγκες ἔχουμε καὶ τί μποροῦμε νὰ περιμένουμε ἀπὸ τὴν Πολιτεία ἢ ἀπὸ τὸ ἑαυτὸ μας. Νόμοι ἀντιγραφισμένοι ἀπὸ ξένους τόπους δὲ φυτρώνουνε ἔτσι εὐκόλα καθὼς νομίζουν μερικοὶ στὸν τόπο μας. Οἱ νόμοι δὲν εἶναι ἀληθινοὶ καὶ πρακτικοὶ παρὰ ὅντας ἓ κόσμος τοὺς παραδέχτηκε πρὶν ἀκόμα γραφτοῦνε. Ἡ κοινὴ γνώμη πρέπει πρῶτα νὰ πιθυμῆσῃ ἓνα νόμο καὶ μάλιστα νὰ κάμῃ καὶ δοκιμὲς νὰ τὸν ἐφαρμόσῃ πρῶτον νὰ γίνῃ νόμος τοῦ Κράτους καὶ τότες ἓ ἀγραφὸς νόμος γίνεται γραπτὸς καὶ δεχτὸς ἀπ' ὅλους. Νά, λοιπὸν τί θὰ κάμῃ ἢ καθημερινή συντροφιά μας καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε κιόλας.

Ὅντας τὸ σωματεῖο μας γίνεῖ μεγάλο καὶ ξακουστό, ὅντας ἓ κόσμος μάθει νὰ τὸ τιμᾷ καὶ νὰ τὸ σέβεται, ἢ ὠφέλεια δὲ θᾶναι μονάχα δική μας.

Πρέπει νὰ τὸ διαλαλήσουμε, νὰ τὸ μάθουνε ὅλοι πὼς τὸ σφέρο τοῦ γιαιτρικοῦ σωματείου δὲν πάει ἐνάντια ἀπὸ τὸ σφέρο τῆς κοινωνίας. Μάλιστα ὅσο πλουσιώτερος, ἀξιοπρεπέστερος, σοφώτερος εἶναι ἓ γιαιτρός, τόσο καλλίτερα θὰ περετήσῃ τὴν Πολιτεία.

Γιὰ νὰ σᾶς φέρω κ' ἓνα παραδειγμα. Δὲν εἶναι μήνας ποὺ ἢ Λέσκη μας ὑπάρχει καὶ κάτι καταφέραμε πολὺ πρακτικὸ. Ἐλείπε ἀπ' τὸν τόπο μας ἓνα πρᾶμα ποὺ νὰ τὸ συλλογιστῆ μόνο κανεὶς ἀνατριχιάζει. Μιὰ νύχτα ἢ γυναίκα σας, τὸ παιδί σας, ἢ μάννα σας πέφτει ἄρρωστη. Τὸ εὐκολώτερο πρᾶμα φαίνεται πὼς εἶναι νὰ τρέξῃ κανεὶς νὰ βρῆ γιαιτρό, μὲς τὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ ξέρουμε δὲ πὼς πλημμυρίζεῖ ἓ τόπος ἀπὸ γιαιτρούς.

Καὶ ἔμως . . . ἂν εἶναι ἔπειτα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, κι ἂν τὰ φαρμακεῖα εἶναι κλειστά, δύσκολα θὰ πιτύχῃ κανεὶς γιαιτρό. Ὅπου κι ἂν κουδουνίσετε θὰ σᾶς δεχτῆ κανεὶς μισαποκοιμισμένο δουλικὸ μὲ τὸ αἰθίνιο καθαρνουσάνικο «ὃ κύριος ἐξῆλθε» καὶ συγχὴ γίνεται νὰ μὴ βρῆτε τὸ γιαιτρὸ ποὺ πιθυμεῖτε, γιαιτὶ **γαιτρικὴ νυχτερινὴ ὑπερσία** στὴν Ἀθήνα δὲν ὑπάρχει.

Ἐδῶ παρουσιάζεται ἢ Λέσκη μας καὶ μὲ μιὰ πενιὰ καταφέρνει καὶ ὀργανώνει αὐτὴ τὴν ὑπερσία.

Ἀπὸ σήμερα ἀποφασίσαμε νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὴν ἀστυνομία νὰ μᾶς γράψῃ σ' ἓνα ἰδικίτερο κατάστιχο—δυσ ἢ τρεῖς γιαιτροὺς κάθε νύχτα, κ' ὄντας κανεὶς εἶναι ἄρρωστος δὲ θὰ ἔχῃ παρὰ νὰ πάῃ, στὸ ἀστυνομικὸ τμήμα καὶ ἓνας χωροφύλακας θὰ τονέ

ἔδηγῆσῃ στὸ γιαιτρὸ ποὺ νυχτερεύει καὶ ἢ δουλειὰ εἶναι καμωμένη σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας.

Τώρα ἂν ὃ πελάτης θέλει κανένα ἄλλονε γιαιτρὸ ἢ Λέσκη μας κάνει ἓνα βιβλιαράκι μὲ τίς διευθύνσεις καὶ τὴν εἰδικότητα κάθε γιαιτροῦ. Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ στὴν ἀστυνομία καὶ στὰ φαρμακεῖα.

Ὁ ἄρρωστος δὲν ἔχει παρὰ νὰ τὸ ἀνοίξῃ νὰ βρῆ τ' ὄνομα καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ γιαιτροῦ καὶ νὰ τοῦ τηλεφωνήσῃ νάρθη. Ἄν εἶναι μάλιστα μέρα, ὃ πελάτης δὲν ἔχει νὰ ἐνοχληθῆ. Ἄς ἐρῆσῃ στὴ Λέσκη ποὺ θὰ ἔχῃ τελέφωνο νὰ μιλήσῃ μὲ τὸ γιαιτρὸ τῆς ἐκλογῆς του.

Κιθλία μὲ διευθύνσεις γιαιτρῶν, γιαιτρικὴ νυχτερινὴ ὑπερσία, νά, δυὸ μεγάλες εὐκολίες ποὺ κάνει τὸ Σωματεῖο μας στὴν κοινωνία, ἐνῶ τὰ γιαιτρικὰ σφύροντα ὄχι μόνο δὲν παραμελιούνται παρὰ καὶ περασπίζονται

*

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἰπποκράτη ὃ γιαιτρός εἶτανε ὃ κρυφὸς σύβουλος στὴν οἰκογένεια μέσα, ποὺ τοῦ ξεμυστερεύονταν τὰ μυστικὰ καὶ ποὺ τὰ κρατοῦσε σφαιλιστὰ κι ἀνέγγιχτα «ἄ μὴ χρῆ ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω σιγήσομαι».

Ἀπὸ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἓ γιαιτρός ξακολούθησε νὰ κάνῃ τὸ χρέος του, πάντα πιστὸς φίλος καὶ σύβουλος μυστικὸς καὶ ἀληθινὸς στὴν οἰκογένεια.

Οἱ θρησκείες πέφτουνε ὀλοένα. Διόξανε ἀπὸ τὰ σπύτια τὸν πνευματικὸ. Μά ὃ γιαιτρός παίρνει λίγο τὴ θέση του.

Σήμερα ὃ ρόλος τοῦ γιαιτροῦ γίνεται μεγαλῆτερος. Μέσα στὴν παραγμένη ἀπὸ λογῆς ἰδέες νέα μας κοινωνία, ὃ γιαιτρός παίρνει κάθε μέρα ἀψηλότερη θέση. Ἀπ' αὐτόνε ζητοῦνε συμβουλές γιὰ τὴν ὑγιεινὴ τοῦ σπιτιοῦ, τοῦ νοσοκομείου, τῆς πολιτείας, τῆς κοινωνίας. Ἄ δὲν ὑπάρχουνε πιὰ ἐπιδημίες ποὺ νὰ θερίζουνε τόπους ἀλάκαιρους, στοὺς γιαιτροὺς τὸ χροστοῦμε. Ἄν ὃ μέσος ἔρος τῆς ζωῆς αὐξήσῃ κι ἂν ὃ σαραταπεντάρης ἄθρωπος δὲ λογαριάζεται πιὰ γιὰ γέρος, ὃ γιαιτρός κ' ἢ γιαιτρικὴ κάμανε τοῦτο τὸ θάμ. Καὶ τώρα βαλθήκαμε νὰ παλέψουμε καὶ μὲ τὰ γερατιά.

Μά στὴν κοινωνία μέσα, ὃ γιαιτρός ἔχει καὶ ἄλλο ρόλο νὰ παύξῃ. Στὸν ἄγριο πόλεμο ποὺ ἢ φτώχεια κ' ἢ ἐργασία κάνει σήμερα στὸν Πλοῦτο καὶ στὸ Κεφάλαιο καὶ ποὺ χωρίζεῖ σὲ δυὸ στρατόπεδα κάθε χώρα, ὃ γιαιτρός εἶναι ἓ ἄθρωπος ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλονε νὰ μεσολαβήσῃ καὶ στὸν τέτοιο ἄγριο πόλεμο καὶ νὰ φέρῃ κάποια συνενόηση μεταξύ τῆς φτωχολογίας καὶ τῆς πλουτοκρατίας.

Γιαιτὶ ὃ γιαιτρός εἶναι ἀργάτης κ' ἐκεῖνος φτω-

χός, τούς φτωχούς τούς γνωρίζει από κοντά, γνωρίζει: θμώς και τούς πλούσιους, και όλους τούς βλέπει από μιὰ ὄψη ἀψηγλά, σὸν ἀθρώπους καμωμένους τὸ ἴδιο, μὲ τούς ἴδιους πόθους, μὲ τὰ ἴδια ψυχόρμητα.

Σὲ τούτη τὴν ξετυλιξιὰ τῆς Κοινωνίας ὁ γιατρός ἔχει σπουδαῖο ρόλο νὰ παίξῃ. Νά, πού σ' ὄλους τούς τόπους μπαίνει, σὲς Βουλές, σὲς Γερουσίες, σὲ τὴ Διοίκησιν. Νά, καὶ πού στὴν Ἑλλάδα, ἕκατὸ ἤρθανε γιατροὶ μέσα στὴ Βουλή, ἅμα ὁ κόσμος γύρευε νὰ κάμῃ ἀνθρώπων.

Γιατὶ ἔλα τὰ μεγάλα αἰσθήματα, ἔλα τὰ μεγάλα ἀθρώπινα ἰδανικά, ἢ ἐπιστήμη μας ἔλα τὰ κλεῖ μέσα τῆς.

Γιὰ τοῦτο, ἀγαπημένοι σύντροφοι, νὰ μᾶς ἔρχεστε ἐδῶ.

Θὰ μιλοῦμε συχνὰ μαζί—καθένας τὴν ἰδέαν του καθένας καὶ τὴ γλώσσα του (ἐμὲ δὲ μὲ μέλει ἀφοῦ μ' ἀφίνετε νὰ μεταχειρίζομαι τὴ γλώσσα πού ἠέλω) καὶ ἀπὸ τούτη τὴ συναναστροφὴ κατὶ καλὸ ἢ ἀβγῆ καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τὸν τόπο.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΦΩΚΑΣ

ΞΑΝΑΤΥΠΩΘΗΚΑΝΕ

καὶ πωλοῦνται στὰ γραφεῖα μας ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ (καὶ 1,25 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν):

Ο ΕΜΠΛΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ τοῦ Σεξπήρου (μετάφρ. Ἀλέξ. Πάλλη).

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΔΗΜΟΥ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη.

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξ. Παπαδόσκου.

Βγῆκε καὶ ὁ Β' τόμος τῆς ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ τοῦ Μ. Φιλῆντα καὶ πωλεῖται στὰ γραφεῖα μας δρ. 3 — οἱ δυὸ τόμοι μαζί δρ. 5.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΖΩΗ τὸ Ἑλισαίου Γρανίδη (ἐκδόση Β' δρ) 2.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δηλοποιεῖ,

ὅτι αὔριον, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὄραν 3ην μ. μ., συγκροτεῖται ἐν τῇ καταστάματι αὐτῆς ἢ προαγγελθεῖσα ἕκτακτος Συνέλευσις τῶν μετόχων, εἰς ἣν παρακαλοῦνται νὰ παρευρεθῶσιν οἱ κατὰ τὸ ἀρθρ. 47 τοῦ Καταστατικοῦ δικαιούμενοι νὰ μετᾶσχουσιν αὐτῆς κ. κ. μέτοχοι ἢ οἱ εἰκοὶ τούτων ἀντιπρόσωποι.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 19 Ἰανουαρίου 1911

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΠΗΠΟΚΡΑΤΗ, ἀρ. 11, ΑΘΗΝΑ.

Συντρομὴ χρονιάτικη: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. γρ. 12 1/2. — Γιὰ τὴς ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συντρομῆς (ἢ δρ. τὴν τρίμηνα). — Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστά τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο, 20. — Τὰ περασμένα φύλλα πωλοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διατλή τιμῇ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κιάσια, καὶ σὲς ἐπαρχίας στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΤΟ ΣΥΛΛΑΔΗΤΗΡΙΟ—ΜΙΑ ΚΑΠΕΛΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΚΑΙ ΛΙΓΗ ΙΣΤΟΡΙΑ—ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΠΩΠ.

ΣΥΛΛΑΔΗΤΗΡΙΟ λοιπὸν καὶ σήμερα γιὰ τὴ γλώσσα καὶ ὁ Μιστριώτης πάλιν ἐπικεφαλῆς. Δὲν τάφινε τουλάχιστο ὁ βλογημένος γιὰ τὴν ἄλλη Κεριακή. πού ἀνοίγει καὶ τὸ Τριῶδι, νὰπολάσῃ οἱ Ἀθηναῖοι κ' ἕνα τέτιο σοφὸ Καρνάβαλο! "Ἄς εἶναι. Δὲ φταίει ὁ Μιστριώτης. Εἶναι λεύτερος νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, εἶναι καὶ λίγο ἀσύδοτος, πού λένε, ἀφοῦ στὰ Ὀρθοεσιακά ἢ Ἀνάκριση τοῦ κόλλησε στὴ ράχη τὴν τομπέλα τοῦ Ἀκαταλόγιστου." Κεῖνος πού φταίει εἶναι ὁ κύρ Παναγιωτόπουλος ποῦρθε νὰ καθαρῖσει τάχα τὸ Πανεπιστήμιο, ποῦβγαλε τόσες καὶ τόσες ἀξίες ἀπὸ κεῖ μέσα καὶ πού δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ στείλει ἕνα γέρο ξεμωραμένο, σὸν τὸ Μιστριώτη, σπῖτι τευ, νὰ ξαπλωθεῖ σὲς δάφνες, του καὶ νὰ μᾶς ἀφίσει ἡσυχους πιά. Γι' αὐτὸ τὸ δαυχώρετο ἐγκλημά του θὰ δώσει ὁ κύρ Παναγιωτόπουλος μιὰ μέρα λόγο στὸ Θεό.

*

ΕΔΩ νὰ πὲ δοῦμε, κ. Βενιζέλε, ἂν ἔχεις σὲ ἀλλοθινὰ σιδερένια γροθιά. Ὁ Ράλλης στὰ Ὀρθοεσιακά τὸν περποῦθήθηκε καὶ τὸ φιλαράκο μας καὶ τονε βούβινε γιὰ κάρποσα χρόνια. Ἡ ἀρεντιά σου τόρα τί θὰ κάνεις; Θάχεις τὴ δύναμη καὶ θὰ βρεῖς τὸν τρόπο νὰν τοῦ ἀποδείξεις πὸς τέτια ζητήματα, σὸν τὸ γλωσσικόν, δὲ λόγοντια στοῖς δρόμους καὶ μὲ φωνῆς καὶ κοιμητοριῆς, μὰ στὰ σπουδαστήρια μὲ τὴν πέννα καὶ μὲ τὴ συζήτηση; Κι ἂ δὲν ἰδρῶνει τὸ αὐτί του ἀπὸ τέτιες φρόνιμες σφαιριλές, θὰ ματορέσεις ἐπιτέλους νὰν τοῦ χόσους ἴσασαι τ' αὐτιά, μὲ μιὰ γενναία κατελεῖ τὴν ἱστορικὰ ψηλοκαπελαδοῖρα του;

ΔΕ θὰ ζημιωθεῖ καθόλου ἢ δημοτικότητά σου, κ. Βενιζέλε, μ' ἕνα τέτιο γενναῖο φρόνιμο—σὸν τὸ βεβαίωνομε μεῖς. Ἄν οἱ φρόνιμοι σήμερα, δὲν κάνουν κ' αὐτοὶ ἕνα ἀντισυλλαγήτηριό μὰ περιορίζονται νὰ χαμογελοῦνε, δὲ σημαίνει τοῦτο πὸς δὲν ὑπάρχουνε σήμερα καὶ φρόνιμοι στὸν τόπο μας. Ὑπολογεῖστε πόσοι θὰ λάβουνε μέρος

από συλλυπητήριο. Πέντε, δέκα χιλιάδες; Και τί θάνα αυτοί μπροστά στις τόσες χιλιάδες που θά καθίσουν σπύτια τους ή θά πάνε στον περίπατό τους ή θά κοιτάξουν τη δουλίτσα τους; Αύτοί, οι τελευταίοι, αποτελούν την Κοινή Γνώμη και μόνο μια τέτια Κοινή Γνώμη πρέπει να σέβεται κάθε καλοσυνείδητος πολιτικός.

ΓΙΑ να θυμηθούμε και λίγη ιστορία. Τα Βαγγελικά γινήσανε για να πέσει ο Θεοτόκης. Τα Όρεστικά για να πέσει ο Ράλλης. Τα σημερινά θά γίνουνε για να πέσει ο Βενιζέλος. Με το να υπάρχει ένας μουσολομιστριώτης, αφήσαμε νάν το ξεριζωλείται το ζήτημα ή Πολιτική.

Ο κ. Θεοτόκης έβλεπε κ' έπασε. Ο Ράλλης έδειξε τη γροθιά του και δέν μπορούσαν να τον κουνήσουν από τη θέση του. Τώρα ήρθε ή άρμάδα του Βενιζέλου να δείξει, ότι πιά τί γροθιά του, μα την κλοτσιά του, για να φέρει τελειωτικό από τη μέση αυτός ο μπαλάς.

Νά δοΐμε.

ΚΕΙΝΟΣ που ξεσπάθωσε ύπέρ του Μιστριώτη τούτη τη φορά (δηλ. που ξεσπάθωσε κατά του Βενιζέλου), είναι ο «Χρόνος», ο ίσαμε τα προχτές Βενιζελικότατος. Και ξεσπάθωσε όχι γιατί κιντυνεί ή γλώσσα (μόνο όταν κιντυνεί ή κυκλοφορία τους συγγενούνται οι Άθηναϊκές φημερίδες), μα γιατί ο κ. Χαϊρόπουλος, ο διευθυντής του «Χρόνου», δέν μπήκε στον Κυβερνητικό σudaσμο και δέν είναι σήμερα βουλευτής.

Και νά, το μεγάλο λάθος του κ. Βενιζέλου. Πριν έρθει στην Άθήνα έτοσε να φροντίσει να μάθει τί κομμάσια είναι αυτοί που διευθύνουν εδώ τις πατριωτικές έφημερίδες. Ο Γρανίτσας ή δέν μπίρσε ή δέ θέλησε νάν το δώσει σωστές πληροφορίες. Άς ρωτούσε άλλους. Άς φώναζε έμάς να του τοΐς ζουγουρίσουμε έναν έναν με τάληθινά του τά χωριά. Και τότε δέ θά πάθαινε αυτά που παθαίνει σήμερα, και οι «Άθηναί» και ο «Χρόνος» θα τον πνίγανε από τά λιθάρια.

Μια έλπίδα άδραστη για Υπουργείο στον Πόλ και μια βουλευτική θέση στο Χαϊρόπολλο κι όλα μέλι γάλα θά γινότουσαν.

ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΟΡΑΚΟΥ ΚΑΚΟ ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ*

«Η Χρυσοφιδώ πήγε να της πη πως θάχε γέρον άντρα, μύδωσε τότε στην όργη κ' έφυγε στα βουβά, ρίχνοντας μια λοξή ματιά στο Γιαννακό, που τίποτις καλό δέν τούλεγε! Έτσι το θεμέλιο του καινούριου αυτού σπιτιού χιζότανε, φαίνεται, στον άμμο. Αν πής τώρα για τη γυναίκα τ' υ Μανώλη, κείνη, μωρέ για μου, άλλης λοξής περίδρομος του βγήκε, περιδρομος για ξόρκισμα! Παντρευτήκανε μια χοριά, γλεντήσανε, χορέψανε, όλα καλά κι άξια καμωμένα, μα ή νύφη στα καλά καθούμενα χώλιασε. Ζάρωσε κι αυτή σε μια γωνιά και τοιμουδιά δέν έβγαζε, σαν κάτι βαρύν να της πλάκωνε τά στήθια.

* Η άρχή του στο περασμένο φύλλο.

— Έχεις, βέ κόη μου Άτουσα; Ψε κασί τά γιάνη.

Της είπ' ο γέρος της, μασώντας κάτι όρεχτικό, κι ο Μανωλιός πήγε να της πιάση το σφυγμό, μπίς κ' είν' άνήμπορη. Κείνη τράβηξε το χέρι της με θυμό· δέν ήθελε γι τρσοσόφια, δέν ήθελε κολοπιάματα και λαγούς με πετραχήλια, ένα μονάχα έχητρε. :

— Τι πρῶμα, μπρε γυναίκα; Για σένο, τῶχο όλα μου!

— Να βάνης πανταλόνια, να μουίξης του πατέρα μου. Τη βράκα δέν τη θέλω, να μην τη δώ στα μάτια μου! Κοιτός ψαλιμός άηλεκία!

— Άμάν, μπρε γυναίκα! . . .

— Να μη σε ιδώ με βράκα, γιατί με πίνει τα ραμός!

Όσο συλλογιόταν' ο Μανωλιός το σήξιμο που θά παθαίνανε τά καμά του και το ρεζιλίκι που θά πάθαινε, βγαίνοντας έξω οδ μασκορά;, τρέλλα τούχότανε και διαφέρετεψε τη βράκα με τά σιστά του—

«Όλα όλα ναί, μα τη βράκα μου δέν την αλλάζω! Με βράκα μάγάπησες, με βράκα με πήρες. . .

Άπό κείνη τη μέρα ο Μανωλιός, για να κάνη της γυναικας του το χατίρι γυρνούσε μέζ' στο σπίτι ξεβράκωτος, μα τούτο μονάχα δέν της φάνηκ' άρεκτό, για να φῶνε ψωμί μερωμένο. Βλέποντάς τον κάθε πρωί να κουρδίζει τη βράκα, πρι βγή απ' το ρημάδι του, ταραμός την έπιανε και λυσασκό, παθαινε τον έρμο Μανωλιό να βλαστημάη την ώρα που γεννήθηκε. Γραμμένο είτανε κ' οι δυό βλάμτες τά πατήσουνε στην πητα. Σ'α σμίγαν' οι δυό τους στο μαγαζί, λέγανε τον πόνο τους, να πρηγορηθούνε, και σαν τους έπιανε καμμά φορά το μεράκι τραγουδούσανε σιγανά, με παράπονο :

Έσέ με βυσαντζεις, μα τί μπορώ να πώ!

Όλα τά υποφέρω γιατί σε αγαπώ. . .

Κι άληθινά μ' όλες τις γκρίνιες και τις τυραγνίες κ' οι δυό τους αγαπούσαν ως γυνίκες τους. Ο Γιαννακός στο κέφι εγκώμαζε τις κανυμένες δημοφιές της Χρυσοφιδώ, τῶσρα κι άηρότα της κριάτα, π' άνταριχίλια του φέρονε. Κι ο Μανωλιός πάλι μοιγοΐσε πως είτανε σβέλτα και νοικωνερά και πρόουτε πάντα στο τέλος. Μπρε και μέσα στο σιρατώνα νάν την άμολήκω, κείνη καλόγορα θά μείνη, κανείς δέν γγίξει πάνω της! . . . Μια μέρα, κεί που κοιτοοπίνανε, λέει ο Γιαννακός σεκλεισμένος τ' υ Μανώλη: Βρε άδερφέ, σαν πάει έτσι δά το πρῶμα σε μάκρος, δώδε σε σήμερα τη μια κι αύριο την άλλη, θά σφελήσω χωρίς άλλο το μαγαζί και θά φροφήσουμ' απ' την πείνα! Και σέ, πύλε, κακοροζίζετε, με την γκρίνια έγεινες σαν τσίρος κ' οι τρίχες σου άσπρίσανε. . . Πρέπει να σκεφτούμε σαν άδέρφια, να σπά-

σου με τὸ ξερὸ μας τί διάολο θὰ γίνῃ. ἀλλοιῶς χαθήκαμε! Καὶ πρῶτα πρῶτα γὼν δὲν μπορῶ νὰ δώξω τίς πελάτισσες. Πές μου τώρα σί, Μανωλίη, τὴν πετὰς τὴ βράκα;

Ὁ Μανωλὶὸς χτύπησε τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι—Μὰ τὸ γάλα τοῦ βύζαξα, Γιαννακό, τὴ βράκα μου γὼν δὲν τὴν ἀλλάζω!

— Ἄ! τότες, εἶπ' ὁ Γιαννακός, πρέπει νὰ γενῆ ἄλλη σκέψη! Ἐχουμε κ' οἱ δυὸ τὴν ἴδια τύχη καὶ τίς ἴδιες δυσκολίες. Οἱ γυναῖκες μας δὲν ἔχουνε μαννάδες νὰ τίς συμβουλέψουνε, δὲν ἔχουνε θεῖες ἢ ἀδερφές, μαγκοῦφες κ' οἱ δυὸ τίς βρήκαμε. Καλὸ θάτουμε νὰ βερίσκουμε καμμά τους φιλενά, μὰ κείνες κλειστήκανε μέσα, οἱ γροσουῖζες, καὶ γυναῖκα δὲ βλέπουνε! Ἐχω γὼν τὴ μάννα μου, μὰ τραῶγεται μετὴ νύφη σὰν τὸ σκύλο μετὴ γάτα... Τί νὰ γενῆ τὸ λοιπὸ;

Ὁ Μανωλὶὸς, πὸν τὸν ἄκουε σὰ χαζός, πῆρε μιὰ πρέζα ταμπάκο γιὰ φώτιση — Ἄμ ξέρω γὼν τί νὰ γενῆ! Τὸ μυαλό μου πάει, νερούλιασε!

— Ἄκου με, τὸ λοιπὸ, μένα κ' ἔγνοια σου! Σὺ, μωρὸ Μανωλιό, μετὴ τὴν ἴδεια πὼς ἡ γυναῖκα μου δὲ σὲ θέλει, δὲν πατοῦσες πιά σὶδὸ σπίτι, σὰν κομήτη σὲ βλέπαμε... Ἀυτό, μωρὸ, εἶτανε μεγάλο φταίξιμο! Ἐχω γὼν, ζαβέ, ἄλλον ἀπὸ σένα;

— Ὁχι, Γιαννακό μου! Καὶ σὲ ζωὴ καὶ σὲ θάνατο!

— Ἀπὸ σήμερα νάρχεσαι στὸ σπ'τι μου πρῶτ, μεσημέρι, βράδι, ὅ,τι ὦρα σοῦ κερπίση, ἔσιωτας καὶ νὰ μὴν εἶμαι σπ'τι μου. Νὰ ζητᾶς, μωρὸ τὴν γυναῖκα μου καὶ νὰ τῆς μπῆς στὴ μύτη, νὰ τῆς πιπίλλης τὸ μυαλό, νὰ κατολάβῃ μιὰ φορὰ τῷδικο πὸν μοῦκανε. Ἄμα θές ἐσὺ μιλᾶς σὰν προσφῆτης. Με κατάλαβες;

— Αἶντε, μωρὸ Γιαννακό, κὶ ἂ δὲ σοῦ τὴν κάνω πρόβοτο, τοῦτο δὰ νὰ μοῦ γενῆ φαρμάκι!—τῆσποκροῖθηκε ὁ Μανωλὶὸς, στραγγίζοντας τὸ γεμάτο ποτήρι του.

— Ὁ,τι μοῦ κάνεις, Μανωλιό, ἀπ' τὸ θεὸ νὰ τῷβρης! Κ' ἐγὼ πάλι θὰ πηραίνω σπ'τι σου, νὰ τὴ λέω μετὴ τὴ δική σου. Θὰ διαφεντέρω, μωρὸ, τὴ βράκα σου, κάνοντάς τη νὰ πιστέψῃ πὼς στὰ Παρίσια οὔλοι μετὴ βράκες ντυθήκανε! Σὰ βάλουν ἔτσι δὰ μυαλό, νὰ κάμουμε μιὰ λειτουργιὰ στὸν Ἄη Δευτέρη, τὰ βάσανά μας σωθήκανε. Σὰ δὲ βάλουν πάλι, ἄς πᾶν αὐτὲς ἀπ' τὴν μιὰ μεριά καὶ μεῖς ἀπ' τὴν ἄλλη! Σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι!—μονομούρισε βραχνὰ κὶ ὁ Μανωλὶὸς καὶ σφάλησε ροχαλίζοντας τὰ μάτια. Τὸ ἔρμιο τὸ κρασί φαρμάκι τοῦγεινε!

Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα ὁ Γιαννακὸς ἔκατσε κουνού-

πι τῆς Ἀρετούσας κὶ ὁ Μανωλὶὸς δὲν ἔλειπ' ἀπ' τὸ πλάι τῆς Χρυσουφῶς. Ἢ Ἀρετούσα δὲ γκρίνιασε γιὰ τίς βίζιτες τοῦ Γιαννακοῦ, κ' ἡ Χρυσουφῶν φάνηκε στὸ Μανωλιό ἕνα κομμάτι μάλαμα. Κουράγιο, μπρὸ Γιαννακό, κ' ἡ γυναῖκα πάει νὰ γίνῃ πρόβατο! — Κουράγιο, μπρὸ Μανωλιό, κ' ἡ γυναῖκα μου, θαρρῶ, θὰ τὰ σάξῃ μετὴ τὴ βράκα! — Κὶ ἀληθινὰ τὸ κουράγιο τους δὲν εἶτανε ψεύτικο. Σὲ λίγες μέρες ὄλα γενήκανε μέλι καὶ γάλα, ἡ Ἀρετούσα μοναχὴ τῆς σιδέρωσε τὴν καινούρια τοῦ Μανωλιοῦ βράκα, κ' ἡ Χρυσουφῶν ἔκανε κολοκυνθόπητα, νὰ στείλῃ στὶς γειτότισσες! Οἱ βλάμηδες ἀγκαλιαστήκανε, σὰν ἀδέρφια, καὶ φιληθήκανε, ὄλο βάννιας σὶδὸ κρασί πὸν πίνανε, ὁ Χάρος μοναχὰ τὰν τοὺς χωρίσῃ!

Περνοῦσαν ἔτσι δὰ οἱ μέρες, μ' ἀγάπες καὶ χαρές, κ' ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ μπῆκε μετ' στὰ σπ'τια, πὸν πολὺ βασανιστήκανε! Μιὰ Κεριακὴ, Φλεβάρης εἶτανε κὶ ὁ κόσμος βγῆκε στὴν λιακάδου σὰν τὰ μνημῆγια, δὲν ξέρω πὼς τῶφερ' ὁ διάτανος καὶ βγῆκε ὁ Μανωλὶὸς σεργιάνι μετὴ τοῦ Γιαννακοῦ τὴν γυναῖκα. Πῆγανε μακρὰ, πέρα πέρα στὴν ἄκρη τοῦ Κάβου πὸν κανεὶς ποτὲ δὲ ζύγωνε. Μετὴ τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλη κουβέντα, γιὰ νὰ περάσ' ἡ ὥρα, φανεται, γύρη' ὁ Μανωλὶὸς νὰ δείξῃ τί κουνιέται κάτ' ἀπὸ τὴν βράκα μὰ δὲν πρόφτασε! Πίσ' ἀπὸ τὸ βράχο πὸν κρυφήκανε, μὰτς μὸντες δυνάτὰ καὶ γέλια καὶ φωνές χαρῶπὲς ἀκουστήκανε! Ἀὲν πρόφτασε ὁ Μανωλὶὸς νὰ συμαζέψῃ τὴ δόλια βράκα καὶ ξέπροβάλανε ἀγκαλιασμένοι, σὰν τρυγονάκια, ἡ Ἀρετούσα κὶ ὁ Γιαννακός. Σαφρικὸ τοὺς ἤρθε κὶ ἄλαλοι γιὰ μιὰ στιγμή σταθήκανε, σὰ νὰ μὴν πιστευτὸν τὰ ἴδια τὰ μάτια τους. Ἦστερις οἱ γυναῖκες ριχτήκανε μετὴ λύσσα ἢ μιὰ τῆς ἄλληνης, νὰ σωρομαδηθοῦνε, κὶ ὁ Γιαννακὸς χύμησε στὸ Μανωλιό μ' ἕνα σουγιᾶ στὸ χέρι καὶ τὸν ἀέρα τρούπησε! Πετύχτηκε ὁ Μανωλὶὸς πὸν πίσω, φωνάζοντας ἄλλη μιὰ βολά:

— Μπρὸ Γιαννακό, τᾶδρέθι! Κόρακας κοράκου κακὸ δὲν κάνει!

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ—Νὰ περάσει λοιπὸν στὴν ἀθανασία κ' ἕνα γράμμα πολύκροτο τοῦ Μιστριώτη πὸν δημοσιεύτηκε στοὺς «Καιροὺς» καὶ πὸν μᾶς τάξει γλέντια καὶ ψαχαρίες γιὰ σήμερα.

Νά, τὸ γράμμα.

«Ἀξιότιμε κ. Διευθυντὰ τῶν «Καιρῶν».

Μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως εἶδον ἐν τῇ σημερινῇ «Ἐστία», ὅτι πρόκειται νὰ ποιήσω φοβερὰν διαδήλωσιν κατὰ τῆς καθεστηκυίας ἀρχῆς, ἣν σέβομαι

ὡς νομοταγῆς πολίτης καὶ ὑπὲρ πάντα τιμῶ αὐτήν. Ὡς καθιγγιγῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν ἔχω καθίρων ἑρὸν νὰ καταδείξω τὸν ὄλεθρον τῆς Φιλῆς καὶ τὴν κατάπτωσιν τῆς Ἑκκλησίας, ἃν ἡ Ἑθνικὴ γλῶσσα διαλυθῇ εἰς διαλέκτους καὶ χυδαίότητας. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου, ἃν οἱ συμπολίται ἡμῶν ἐπιδοκιμάσωσι, θέλει συνταχθῆ ἀναφορά, ἐπιδοθησομένη τῇ τε Κυβερνήσει καὶ τῇ Ἑθνοσυνελεύσει. Ἀν γινώσκω δὲ τί λέγεται ἐν τοῖς διαδρόμοις, ἀλλ' ἐγὼ ἔτυχον τῆς τιμῆς, ἵνα ἀκροασθῇ ἐμοῦ ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῇ 5^ῃ Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. τῇ 11 1)2 π. μ. καὶ μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἀναγγέλλω εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν διάκειται εὐμενῶς πρὸς τοὺς χυδαίους. Τὴν πρόθεσίν μου περὶ διαλέξεως ἀνεκοίνωσα τῷ Βασιλεῖ, ἀλλ' ἡ Α. Μεγαλειότης οὐδεμίαν ἀντίρρησην ἐποίησεν ἐν ζητήματι, ὅπερ εἶνε ἐθνικώτατον καὶ ὑπέρτερον παντὸς κόμματος.

Ἀθῆναι τῇ 15 Ἰανουαρίου 1911.

Μετὰ τιμῆς

Γ. Μιστριώτης

*

Ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Δευτέρας 17 Ἰαν. σελ. 1) ξεσηκώουμα τὰ λόγια τοῦτα, τὰ παραπολύ σωστά :

Χαιρετίζομεν τὴν ἑβδομαδιαίαν ἔκδοσιν τῆς «Ἐρεῖνης» ὀργάνου τῆς ἐργατικῆς ἰδέας. Μᾶς φαίνεται ὅμως ὅτι πολλοὶ ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς ἐργάτες θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ τὴν παρακολουθήσωσι.

Ἡ «Ἐρευνα» γὰρ εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσαν γράφεται, οἱ δὲ ἐργάται δὲν εἶναι Μιστριώτηδες.

Καὶ τὸ πῶς ληπτὸ εἶναι ποῦ ἡ «Ἐρευνα» διεύθυνεται **οὐσιαστικῶς** ἀπὸ τὸ Νίκο Γιαννιό, παλιῆνε δημοτικιστὴ καὶ διευθυντὴ ἄλλοτε τοῦ «Ἀχοῦ» τῆς Πόλεως—τοῦ φίλλου δηλ. ποῦ ἔγραψε τόδεκα «Ἀδεργάτο τῆς Δημοτικῆς.»

ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ — Στὸ «Ἐπιστημονικὸ Σύλλογος» τῆς Ἀλεξανδρείας μέλησε τελευταία ὁ κ. Βλ. Γαβριηλίδης, διευθυντῆς τῆς «Ἀκρόπολης», γιὰ τῇ «Διανοητικῇ» κατεθῆναι τοῦ Ἑλλ. Ἑθνους. Στὴν ἀρχὴ ὁ κ. Γαβριηλίδης μέλησε γιὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ εἶπε τὰ σωστὰ τοῦτα λόγια :

«Κατ' ἐμὲ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἀντιπροσωπεῖται ἀγῶνα μεταξὺ δύο ἀντιθέτων πνευματικῶν κόσμων. Ἐνὸς κόσμου στείρας σχολαστικῆς δυσκαλιχῆς λιτρειῆς τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἐνὸς ἄλλου κόσμου ὅστις θερμαινόμενος μᾶλλον ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἀθάνατον

παρὰ ἀπὸ τὴν ὕλην τὴν φθοιρτὴν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, προτιμᾷ νὰ μαζεῖται ζῶντανὰ τριαντάφυλλα, καυτὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, σπαρταριστὰς καμίνισις τοῦ κυανοῦ, μεθυστικὰ ἀρώματα τῆς γεννήσεως καὶ ἀξήσεως τῶν ὄντων..

Τοὺς ζῶντας ἐντὸς τοῦ νέου αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, ὅστις εἶνε ὁ πυρὴν τοῦ μέλλοντος νέου Ἑλληνισμοῦ, καταλαμβάνοντος καὶ αὐτῆς θέσιν πρωταγωνιστοῦ εἰς τὸ παγκόσμιον δράμα τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τοὺς ἐξέλαβον διώκτας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ καταστραφεῖς τῆς γλωσσικῆς ἐνότητος, ἐνῶ αὐτοὶ ἀκριβῶς συνεχίζοντες τὸ μέγα ἔθνικὸν μυστήριον τοῦ 1821, ἐδηλωθῆν κυρίως εἰς τὰ ἀθάνατα δημοτικὰ τραγοῦδια, τὰ ὅποια ἐγεννήθησαν σὲ μίαν γενναῖαν νέον ἱστορικῶν ἡρώων, δύναται δικαίως νὰ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Δημοκρατίαν, τὴν ὥσαν καὶ παλλομένην καὶ ἀγωνιζομένην, ἐνῶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὑπερκαθαρεύουσης θέλουν νὰ χωρίσουν τὴν τάξιν τῶν ἀνεπτυγμένων ἀπὸ τὸν πολλὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὡς εἶνε χωρισμένοι εἰς τὴν Κίναν ἢ τὰς τῶν Μανδαρίνων ἀπὸ τὸν πολλὸν Κινεζικὸν λαόν.

Ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἀνέρχονται εἰς ὀκτὼ ἑκατομμύρια—ἀφοῦ δυστυχῶς στατιστικὴν ἀκριβῆ δὲν ἔχομεν, τὰ ἑπτὰ ἑκατομμύρια καὶ αἱ 900,000 οὔτε ὀμιλοῦν, οὔτε ἐννοοῦν τὴν λεγομένην καθαρεύουσαν. Αἱ ὑπόλοιποι ἑκατὸν χιλιάδες ὀμιλοῦν μὲν τὴν γλῶσσαν τῶν πολλῶν, ἡμῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς— ἢ ὁ Αἰεβόλος ; — καὶ ἔγεινεν ἡ γλῶσσα τῆς ἐπιστήμης, τοῦ Νόμου, τῆς Ἑκκλησίας. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν αἱ ἐπιστῆμαι θὰ περιορίζονται εἰς τὰς 100 αὐτὰς χιλιάδας τῶν ἱερονομιῶν, τὸ πρᾶγμα θὰ βαδίζῃ τὸν δρόμον του. Ἀλλ' ἐὰν θελήσῃ ποτὲ ὁ φαρᾶς καὶ ὁ βαρκάρης καὶ ὁ ἔμπορος καὶ ὁ μανάβης καὶ ἡ μαῖτα καὶ ἡ μοδιστροῦλα καὶ ἡ ὑπηρέτρια καὶ ὁ καρβουνᾶς καὶ ὁ λοῦστρος καὶ ὁ ὑποδηματοποιὸς καὶ ὁ παντοφλάς καὶ ὁ ράπτης καὶ ὁ χαμῆλης, καὶ ὁ βαρκάρης καὶ ὁ καρβουκάρης νὰ μάθουν λίγη φυσικὴ, λίγη ὑγεινὴ, λίγη ἀστρονομία, λίγη ζωολογία, τότε καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ γλῶσσα θὰ χρίσῃ τὶς νέκρες τῆς καὶ χωρὶς νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ καρβουνικὰ ξινὰ τοῦ σιῶρ Πάλλη καὶ τῆς σινιορίνας Μόσκου ἐξ ἀνάγκης θὰ γείνη τοιαύτη, ὥστε νὰ τὴ νοιώθῃ καὶ ὁ φαρᾶς καὶ τὸ γυροσόνι τοῦ ζαχαροπλαστείου καὶ ὁ ὑπηρέτης τοῦ ξενοδοχείου τοῦ ὕπνου . . .»

Ἰσαμε δὴ καλὰ μιλάει ὁ κ. Γαβριηλίδης. Ἀπὸ δὴ ὅμως καὶ μπρὸς ἀρχινᾷ τὸ δημοσιογραφικὸ ἀμμανέ, γιὰτὶ δὲν ξέρουμε πῶς ἄλλιῶτικα νὰ χαρακτηρίσουμε κείνο ποῦ λέει γιὰ τὴ γλῶσσα τοῦ κ. Πάλλη, ὀνομάζοντάς τῆνε **Παλλιότση** — τῇ

γλώσσα δηλ. τὴν ἴδια ποὺ μεταφράστηκε σὲ αὐτὴν, ἢ Ἰλιάδα, τὸ βιβλίον δηλ. τὸ ἴδιον ποὺ ὁ ἴδιος ὁ κ. Γαβριηλίδης τὸ σύστησε, τότε ποὺ τυπώθηκε, στὸ Διάδοχο, φωνάζοντάς του πῶς πρέπει νὰ γοραστοῦνε χιλιάδες Ἰλιάδες καὶ νὰ μοιραστοῦνε στὸν Ἑλληνικὸ στρατό.

Ὁ κ. Γαβριηλίδης εἶναι δημοτικιστής, διαφέντεψε πολλὰς φορές τὸ ζήτημά μας στὴν ἐφημερίδα του, εἶναι καὶ μέλος τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου.» Ἔχει λοιπὸν κ' ἓνα λόγο παραπάνου καὶ χαλάλι του.

Τὸ πιὸ παράξενο ἔμωσ εἶναι τοῦτο. Ὁ «Χρόνος» (18 τοῦ Γενάρη, σελ. 4) καταγγέλλει στὸ Παναλλήνιον τὸν κ. Γαβριηλίδην πῶς στάληκε, λέει, στὴν Ἀλεξάνδρεια (ἀπὸ τὸν «Ἐκπαιδ. Ὀμιλο» ἴσως;) μὲ τὴν *εἰδικὴν* ἐντολὴ νὰ ρεκλαμάρει τὸν Φουχάρη καὶ τὸν Πάλλη. Ἄν εἶναι ρεκλάμα οἱ βρισιῆς καὶ οἱ κοροϊδεῖες ποὺ τοὺς σέρνει, τότε ἔχει δίκιο ὁ Χοιρόπουλος—καὶ νὰ χαίρεται τὰ ματάκια του ποὺ παίρνουν τίς βρισιῆς γιὰ *ρεκλάμα*.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΜΙΑ ΙΔΕΑ ΦΩΤΕΙΝΗ

Φίλε «Νοῦμᾶ»,

Διάδασα μὲ συγκίνηση, στὸ περασμένο φύλλο σου τὸ ἄρθρον τοῦ Ἰβόνα γιὰ τὸν Ἀθάξο μας. Καλὰ τὰ εἶπε, καὶ καλὰ ὅσα εἶπε, ὁ συνεργάτης σου. Μὰ μὲ τὰ λόγια δὲ βγαίνει τίποτα· χρειάζονται κ' ἔργα. Καὶ τὰ *ἔργα* θὰ γίνουν ἂ μᾶς καταφέρεις καμιά ἐκδοσσύλα μὲ τὸ «Μπῆχαν κλέφτες στὸ μαντρί», μὲ τὸ «Στὸν Κάδο» καὶ μὲ δυὸ τρία ἄλλα ἀπὸ τὰ πιὸ διαλεχτὰ δηγήματά του.

Τοῦ ἀξίζει τοῦ Ἀθάξου μας ἓνα τέτοιο μνημόσυνο καὶ δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσο δύσκολο νὰν τοῦ τὸ κάνουμε. Πόσο θὰ κοστίσῃ μιὰ τέτοια ἐκδοσσύλα; Ὅχι βέβαια παραπάνου ἀπὸ 400—500 δραχμῆς. Εἶναι τάχα δύσκολο νὰ βρεθῶμε 50 ἑκατομμύρια Ἰδέας νὰ βάλουμε ἀπὸ 10 δραχμῆς ὁ καθένας μας; Ἐγὼ, δρίστε, σὰς ἐπισημαίνω στὸ γράμμα μου τὸ δεκάτηκό μου. Ἄς δώσουν κι ἄλλοι καὶ ἄμπρός, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ τὸν Παπαδιαμάντι, βρέθηκε ὁ Μαικήνας ποὺ θὰ συντρέξει τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἔργων του. Μὰ τὸν Παπαδιαμάντη τὸν ρεκλαμαρίσανε δυνατὰ οἱ ἐφημερίδες κ' ἔτσι συγκινηθήκαμε κι ὅσοι δὲν ἔτυχε ποτὲ τοὺς νὰ διαβάσουνε οὔτε μιὰ ἀράδα του. Ὁ Ἀθάξος μας ἔμωσ καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό του στάθηκε, ἔπως καὶ στὴ ζωὴ του, σεμνὸς κ' εὐγενικός.

λέξη δὲ γράφτηκε γι' αὐτόνε σὲ *ἐφημερίδα*. Κ' ἔτσι ἔμεινε ὀλίγοτελα δικὸς μας. Χρέος λοιπὸν ἔχουμε καὶ μᾶς νὰ τὸν τιμήσουμε.

Μὲ ἀγάπην
ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». Ἡ ἰδέα τοῦ Περαιτικοῦ πολὺ μᾶς ἄρεσε καὶ βάζουμε μπροστὰ ἑμεῖς προτείνου. Ἔτσι τίς 10 δραχμῆς του θὰ προστεθοῦνε κι ἄλλες 50 βραβευσμέναι ἀπὸ τοὺς κ.κ. Κωστή Παλαμά, Μανόλη Καλομωρα, Σπύρο Ἀλμυπέτρη, Ρήγα Γκόλφη καὶ Δ. Ταγκόπουλο. Ὅταν οἱ συντρομεῖς φτάσουν τίς 200 δραχμῆς θὰ ἐργυνήσουμε ἀμέσως τὸ τύπωμα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. **Ε. Ελ.** στὴ Σφόρη. Λάδαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. **Ι. Περβ.** στὸ Βέλο. Λάδαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. **Λέο** στὴ Λοζάνη. Μετάφραση τοῦ ἴδιου τραγουδιοῦ τοῦ Paul Fort ἀπὸ τὴ Ρήγα Γκόλφη κερυωμένη, τυπώθηκε στὴ σελίδα 87 (1910) τοῦ «Νοῦμᾶ.» Στείλε μας τίποτ' ἄλλο.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο, δρόμος Ἰπποκράτη 11, πουλιοῦνται νὰνδουθε βιβλία πρὸς *ΜΙΑ* δραχμὴ τὸ ἓνα, *ἐξὸν* ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμῆς:

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά».—ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ Μέν» Ἀλεξάντρος.—ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Ἀθήνα καὶ Ζωή».—Π. ΛΙΑ Η. ΒΟΥΒΕΡΙΔΗ, «Ἀθήνης καὶ Νόσος» τοῦ Λόγγου (μετάφρ.).—«Ἐπιμονὴ ὁ Μισανθρωπισμὸς» τοῦ Λουκιανῶ (μετάφρ. λ. 50).—«Ὁ Προσφυγικὸς».—ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τα Τραγῶδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2).—ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιῶ».—ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Ἱστορία τῆς Ρομανσόνης».—ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγῶδια».—Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τα Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50).—ΓΑΛ. «Σαμουράκι» (δρ. 2).—ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΩΡΗ, Τραγῶδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο, καὶ Μπαλάντες γιὰ πιάνο, τὸ κομμάτι δρ. 1.—Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγῶδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10).—ΑΝΤΩΝΙ Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί».—Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ, «Πλουτολογία».—Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, «Μικρὰ Τραγῶδια».—ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΣΚΟΥ, «Ἀνθρώπινος Μηχανισμὸς».—ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΥΤΗ, «Στὸ Ἀλμπουρα» (δρ. 2).—ΚΩΣΤΑ Γ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ, «Ἰσοκίερα».—ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΤΣΑΙΤΗ, «Τὰ ὄρατα» (δρ. 2).—Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «Σαλόμη» τοῦ O. Wilde (μετάφρ.).—ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινοῦργια».—ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σοφοκλῆ (μετάφρ.).—Σ. ΣΚΙΒΗ, «Ἡ Μεγάλῃ Ἀθήνα» (δρ. 2).—«Juvénilla».—Γ. ΣΚΑΠΡΟΥ, «Τὸ Καινὸν καὶ τὸ Ζητήμα» (λ. 50).—ΠΑΛΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Ἠλουτήρχου» Παρὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.).—ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπομπουκία».—Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανὸ καὶ Πεθαμένον»,—«Ὁ Ἀσπυρ»,—«Ὁ Ἀλυσίδης» (δρ. 2).—ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΒΑΝΤΑ, «Ἀπὸ τοῦς Ἡρώων τῶν Αἰώνων»,—«Γραμματικὴ τῆς Ρομαϊκῆς Γλώσσας» (Ἀ' ἐκδοσὴ).—Ζ. ΦΩΤΙΑΗ, (δράματα): «Τὸ Ἐκείνο»,—«Ἄλιος Ἀκρογιάλι»,—«Ἄντι-στρέμνον στὸν Ἄρμον».—ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα».—ΠΑΝΤΕΛΗ ΝΟΡΝ (δράματα): «Ὁ Περσοχάρης»,—«Μελέγχα».

Γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, λ. 25 παραπάνου ὁ καθὲς τόμος.